

J. F. Hruška: Třetí kniha chodských bajek.

IAN FR. HRUŠKA:

TŘETÍ KNIHA
CHODSKÝCH BAJEK.

NAKLADATELSTVÍ • HEJDA & TUČEK • KNIHKUPECTVÍ
V PRAZE

TŘETÍ KNIHA
CHODSKÝCH BAJEK

TŘETÍ KNIHA
CHODSKÝCH BAJEK

PODLE NÁZORŮ A MRAVŮ CHODSKÝCH

NAPSAL

JAN FR. HRUŠKA.

S POUŽITÍM CHODSKÉHO ORNAMENTU VYZDOBIL AKAD. MALÍŘ

JOSEF MATĚJKA.

ZA ÚČASTI LITERÁRNÍ JEDNOTY V PLZNI.

NAKLADATELSTVÍ HEJDA & TUČEK KNIHKUPECTVÍ
V PRAZE.

VEŠKERA PRÁVA VYHRAZENA.

TISKEM EDVARDA LESCHINGRA V PRAZE.

PAMÁTCE
BÁSNÍKA ČESKÉHO DÍTĚTE A LIDU
JOS. V. SLÁDKA.

ÚVODEM.

Za dávných a dávných časů, když ještě byli samí dobří a šťastní lidé na světě, zloboh Blud vetřel se na tento svět a zde začal si tak rychle podmaňovat srdce lidská, že se jich zželelo Pravdě svaté.

I vybrala ona, chtějí chrániti lidstva proti Bludu, srdce jedno, Bludem ještě nedotčené, posvětila je spravedlností, osvětila moudrostí, nadchla krásou a posílila vytrvalostí i vyslala je do boje proti Bludu.

Tak vzešel lidstvu první učitel — první mudřec to byl.

S radostí chopil se úkolu svého, začal učit a hlásat Pravdu svatou. Ale lidé nechtěli rozuměti, nechtěli zvláště Pravdy tak, jak byla prostá a přímá, přijímati. Jednoho dráždila a zlobila, druhého bolela, třetího nutila ku posměchu, jiného strašila. Ty, kdož ji pochopili, ocenili a k svému dobru obraceli, byl by spočítal na prstech.

Unaven jsa nezdarem a zarmoucen převráceností lidskou, šel mudřec kdysi cestou. Šel sám a sám a

všechn smuten. Tu se k němu přidala, kde se vzala tu se vzala, osůbka jakás v prostém bílém rouše, nepatrná, ale přívětivých tváří a jiskrného oka. V ruce měla proutek.

Že vzbuzovala důvěru, zarmoucený muž svěřil se jí, co tak šli, jaké má těžké dílo života.

Osůbka se zájmem vyslechla řeč a sama od sebe se nabízela mudrci, že by mu v tom nesnadném úkole třebaš platně pomáhala. Člověk rád by byl přijal, ale nedůvěřoval. Čím by mu takováhle mohla pomoci, čím a jak?

Šli dále cestou, aj, jaké překvapení! Nač kde potom přišli — nemá tvář, bylina, ba i kámen — všecko na pokyn nepatrné mudrcovy průvodkyně začínalo mluvit a všecko hlásalo slova Pravdy. Včela jásavou písní povzbuzovala vše tvorstvo do práce, strom obtěžkaný ovocem, spínaje vážně údy k nebi, šeptal, abychom v starostech o chléb nezapomínali na Boha, kámen, z něhož právě vykřesali jiskru, prosil a varoval, aby žádné srdce na světě se nezatvrzovalo.

I líbilo se to vše mudrcovi a porozuměl, že Pravda zastřená takto hávem přírody, třebaš někdy trpká a nemilá, je lidskému srdci přístupnější. A proto zvolal dychtivě: »Kdo jsi, přítelkyně milá, a odkud máš moc, že na tvůj pokyn mluví i kameny?«

»I tobě bude mluvit vše, čemu pokyneš ve jménu Pravdy a Lásky k bloudícím i trpícím. To ti praví Bájka, Popelka mezi dcerami Poesie.«

A zmizela.

Koně.

Před zájezdnou hospodou stálo na dešti spřežení koní, mladý a starý, s těžkým nákladem dříví. Vozka, jež byl překvapil déšť ještě na cestě, aby nezmokl, hnal napřed koně do úmoru a té chvíle už si hověl pěkně v suše při jídle a pití v hospodě, koně nechav o kousku sena na dešti.

»Je to život!« naříkal kůň mladý starému, hrabaje netrpělivě kopytem. »Napřed s takovým nákladem běžet, div nepadnem, a teď tu zas upocení stát ve větru a dešti. Ani se nechce do obroku!«

Starý, hlavu sklopenou, podřimoval a mlčel. V tom jede mimo panský kočár; v něm zapřaženi dva bělouši, bujní, čilí, nezvondaní, letí jako ptáci.

»Ti jsou z jiných časů,« kůň mladý mrzutě zas hodil hlavou. »Vyjedou si na chvíli, s kočárem si hrají, jen tak aby se jim žily nezkrátily.«

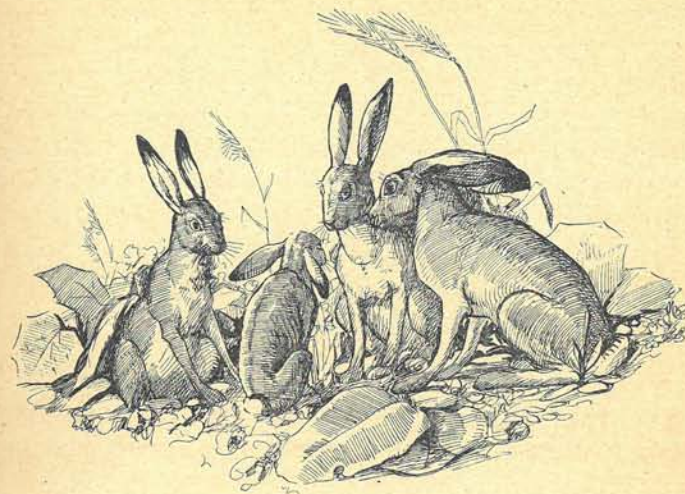
Starý hleděl lhostejně a po kočáře se ani neohlédl. A zase nic a zase klíná.

Po chvíli zahrčela kola znova a k hospodě kolébal se vůz s plachtou, pod plachtou vykukoval ko-

mediantský buben. U voje klátila se kobyłka sedřená, kost a kůže, na jedno oko slepá. Zastavilo se to, z pod plachty vyhrnulo se půl tuctu umouněných dětí, samá holá bída, a za nimi slezl ošumělý mužík s kohoutím pérem za kloboukem. Odpřáhnul koníka, přivázal mu jednu přední nohu ke krku, takže se nemohl ani vzpřímiti, a švihnuv jej necitelně pravil: »Hajdy, mrcho, napas se někde na obcizně!«

Koníček bolestí poskočil, ale nemohl. Stál, jako by se rozmýšlel, a smutně hleděl za tvrdým člověkem, jenž s dětmi zacházel jako domů do hospody.

»Teď se ohlédni!« obrátil se starý kůň na mladého. »Na takové hledívej, kdo se mají hůř než ty, a odvykneš si brzy stýskat na své!«

Zajíci.

Zajíc mladík, jež maličkého byli lidé chytili a v zajetí vychovali, náhodou se zase dostal na boží slunce. Jak se mu to v čerstvém vzduchu a ve vonící trávě hopkovalo a upalovalo do polí až na trať, kde se narodil a kde se tolik byl nahrál s dvěma bratříčky a se starostlivou matkou. A byla ještě větší radost, když se tam zase shledali všickni živi a zdraví, jenže oba bratří byli velcí a silní, on malý a hubený.

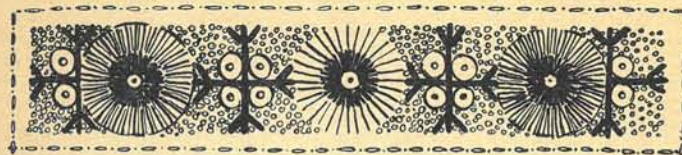
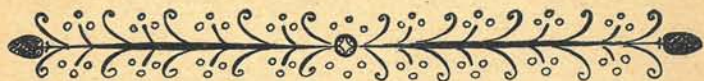
Když se ze shledání vzpamatovali, musil bývalý zajatec vyprávěti. Nehanil si hrubě, jak s ním na-

kládali; jíst měl stále kolikeré na vybranou: svěží jetel, křehký salát, čerstvé zelí, zrno, ano i chléb mu dávali, který jedli lidé sami.

Všichni dychtivě poslouchali a bratřím, když slyšeli o těch dobrých zákuscích a jídlech, už se dělaly v ústech sliny... Ale tu starší všiml si zajatcovy hubenosti a nemohl se zdržeti: »Takové dobré časy —. A co tedy scházelo ti, žes proti nám jako po nemoci?«

Že byl mladík na rozpacích, odpověděla zaň moudře stará: »Svoboda, děti, svoboda!«

Z liščí školy.

Liščata dost se už byla nahrála před doupětem pod skalou v hlubokém lese. Uměla už též rdousit zvěř, jež jim na cvičenou poslední čas staré lišky nosily živou; věděla, co se zajícem, co s kolouchem srnčím, jak se slípka, kachna, koroptev škrtí a drásá.

Nadešel čas naučit je liščím spádům, kterak si mají živobyťi hledat a připravovat.

I.

První vycházka cvičná byla na zajíce; toť se ví, zajíček, toť nejmilejší liščí pečinka.

Pro bezpečí a větší kuráž šel s výpravou i starý ferina, ale školu vedla fena. Šla na jisto, mělať už dávno ramlíka vyhlédnutého. Bydlel nedaleko v mladém smrčí nad lesní lukou, ale liška vyhýbala se mu sama, aby, než naň dojde, neutekl jinam.

Cestou učili se mladí čenichat a hledat zaječí stopy. Bystré nosy každou chvíli měly nějakou a dravčí plémě hned bylo hr; nedržet je, byli by se hned pustili po každé. Musili se však učit rozeznávat stopy čerstvé od starých; kořist jistou najdou jen po stopě čerstvé.

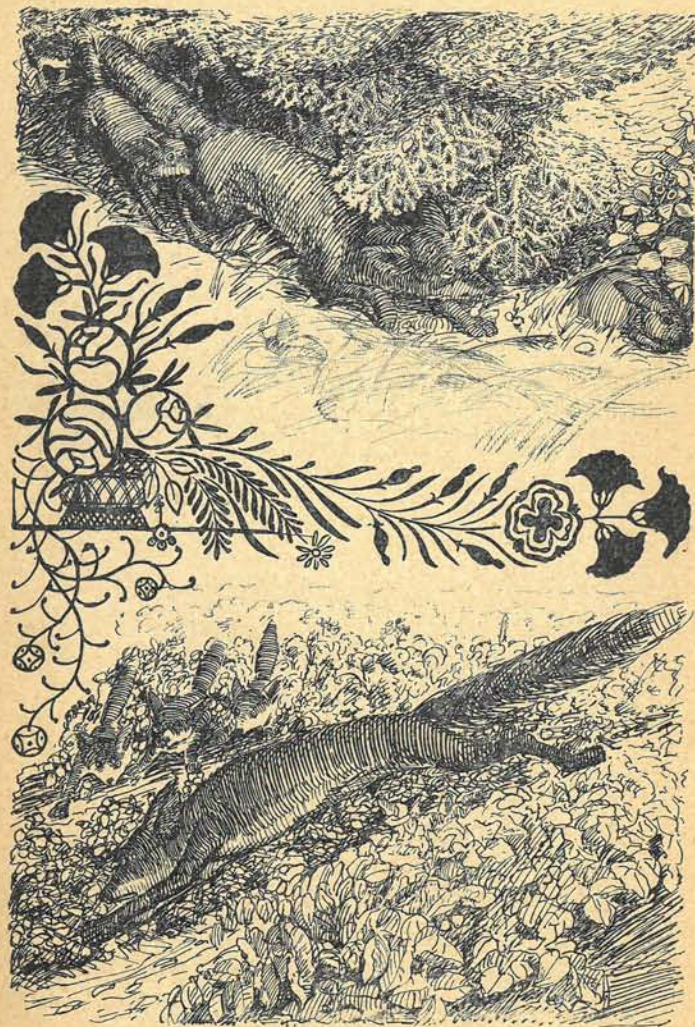
Konečně byli na nejčerstvější, ještě čpěla zaječinou, tedy po té! Ale ne běžet, kárala stará, a tak splášit kořist a snad i do rány vběhnout myslivcovi nebo se i vrhnout slepě do pasti. Nepřečvátat! Pěkně zlehka a zticha a oči všude!...

Všichni — ba i starý v zadu — dychtivě poslouchají a hle, už tu na tři kroky před nimi na břehu v pelechu pod smrčkem hustým chudák zajíc... Nic netuše, oči otevřené po zaječím zvyku, vytahuje poslední verše. Fena po břichu se plíží blíže. Skok! Zajíc zavyl, a už liška za šíjí jej opatrně drží, ukazujíc mladým, jak živého chytit, aby jim nevyškrábal oči.

Potom pustila jej zmámeného a mladí musili opakovat lapení po ní. Ubohý zajíček, jaké to trápení před jistojistou smrtí! Dobře ještě, že je mladí dravci z horlivosti ukrátili, zakousnuvše jej brzy.

Nastalo hodování, ale toho úžasu mladých, když starý právě v nejlepší nařídil, že se snědí jen předeek a drůbky, s ostatním bude prý cvičba nová.

Provedl ji starý. Vyhlédl bezpečné místo, vyhrabal díru, vložil do ní nejlepší kusy, pak je zahrabal, půdu znova udupal a oháňkou ometl, že nebylo nic znáti, kde se hnulo zemí.

Mladí, plni ještě chuti i nového údivu, zvědavě hleděli a čekali, co dál bude, ale starý velel krátce »domů!«

Cestou teprv pověděl, to že schováno pro příhodu, až by byl hlad i nebylo by právě co na zub.

Stará fena tiše připomněla, že každá liška pamatuje na zadní kola.

II.

Podruhé bylo cvičištěm širé pole. Tam na očích víc nesnází kořist dostat i víc nebezpečí; proto vedl si mladé sám starý ferina.

Než vykročili z lesa, dověděli se, jak mají napřed celý kraj obhlédnout, lidi pokojně pracující a pocestné od slídilů myslivců a hajných rozeznávat. A že napřed jest si vyhlédnouti místo, kam ve chvíli nebezpečí utíkat a kde se schovat. Potom vyšli z lesa čenichy naostřeny a oči na všechny strany.

Tu a tam se objevila myška, s tou už si mladí věděli radu. Ale po kořisti lepší plahočili se a pátrali dlouho marně. Až tu najednou v zeleném bramboříšti starý stane a mrkne po mladých. Ticho a pozor! Sám stojí jako z kamene, mladí dychtivě naň hledí. Ferina očima vzdálenost měří. V tom hop, velký skok, — ale před samými drápy jeho vzlétne bouřlivě koroptev a táhlým letem prchá živa a zdráva... Chybilo mu. A v téhle chvíli, před mladými! Postál okamžik, ohlédl se, kde napřed stál, měřil, měřil — mladých jako by neviděl — teď na ono místo znova!

Zase měří, nový skok na prázdno, zase zpět a tak znova a znova nejméně desetkráté.

Mladí se divili, proč a nač to namáhání ještě teď, do prázdna. Starý místo odpovědi mrzut obrátil k doupěti. Tam po chvíli teprv pověděl jim pravdu: »Od chyby se učit musí i liška stará.«

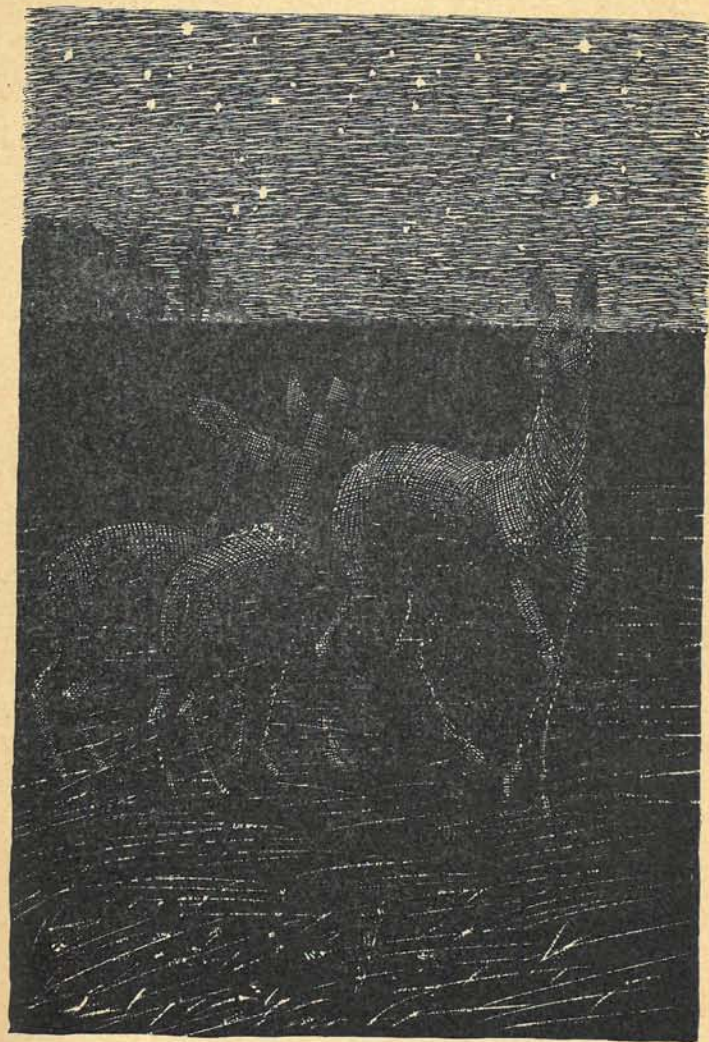

Jeleni.

Laňka vyvedla poprvé malé kolouchy za krásné hvězdnaté noci z temna lesa na lučiny pod širé nebe. Oj, jak se jim dýchalo v té volné, tiché přírodě, jak udiveně hleděli na nesčíslná světla po nepřehledné nebes báni! Dívali se a divili, až se s dychtivostí optali: »Kdo nám to tak svítí, matko, za noční tmy na pastvu?«

Stará laňka, uškubnuté klípe svěží trávy v ústech, zdvihla hlavu a hledíc vzhůru sama se zamyslila, až upustila sousto.

»Nevím, děti!« vece po chvílce tíše. »Neviděla jsem ho sama, ale jistě někdo Moudrý a Dobrý tak se o nás stará!«

Zajíc a liška.

Zajíček mladíček, pasoucí se pokojně před houštinou na mýtině, zpozoroval ještě v čas, že mu na stopě liška. Fena krvelačná vkradla se mu tiše do boku vysokou travou, už jen jen po zajíčku skočiti. Ale čiperný mladík byl od svých starších dost povčičen o liščích spádech. V rozhodném okamžiku šups do houští, jež mu krylo záda, a houštím, které ovšem nedalo tak snadno proplésti se větší lišce, do pelechu bezpečného, jež věděl pro příhodu v blízké skalce, úzký a táhlý, že liška dovnitř nemohla se dostat. Tu v bezpečí, ale přece se strachem vyčkával, co bude. Čekal jistě a nemýlil se.

Stopa přivedla dravčici brzy. Prohlédnuvši rázem, kterak byla mladým jankem obloužena, změnila tvář a začala přívětivě. Chtěla prý jej jenom pozvat, aby si přišel pohrát s mladými liščaty.

Zajíček nic. Jen se víc krčil do nejzazšího kouta skalní trhliny.

»Však já tě dostanu ven!« myslila si liška.
»A když ne, vyčkám! Hlad tě vyžene!«

»A žes tak utíkal?« začala naň znovu přelaskavě jako vlastní matka. »Ovšem jsi ještě mlád a světa nezkušený, ale pamatuj si mou radu: Bázlivost a útěk — to jest po celém světě v největší hanbě.«

Zajíček zase nic na to, ale v tom kdesi v lese houkla rána z ručnice, liška hop na nohy a prášila. Zapomněla rázem na zajíčka i na své rady.

Kuna a liška.

Liška a kuna žily v témž lese blízko horské vsi. Hospodařili každý po svém, kuna víc po stromech, lišák na zemi, a tak si hrubě nepřekáželi. Ale přátelství mezi nimi — šelmami — také nebylo; tak tak že se při setkání po sousedsku v dobrém rozešli.

Stalo se pak kdysi v podletí, když stěhovavé ptactvo, hlavní kořist kuní, z lesů se již vytratilo, že i kuna najednou zmizela.

»Kde se asi kmotra toulá?« vzpomínal si starý ferina jen tak z dlouhé chvíle, když náhodou zapadl do jejich starých spádů.

Konečně se přece dočkal. Veselá a vypasená jako soudek vrátila se jednou kuna do lesa. A prý z nového bytu — z vesnice!

Lišák nechtěl věřit. Znal on ves jenom za nočního ticha, když jej hlad a zima vyháněly mezi kurníky, a kolikeré tam čihávalo nebezpečí!

Tu kuna, aby nezůstala ve lži, nad obyčej se rozpovídala. Tajně prý se usadila na hambalkách na seně, kam nekročí noha. Má tam i sklad, do něhož snáší, když vše utichne a lidé se rozejdou do pole. Tu v lese už začíná bída, ona tam jest jen o vejcích a o kuřatech — hojnost všeho přehojná! Dnes prý jen pro výměnu zašla si do lesa; dostalať chut na zvěřinu.

Starý lišák vyslechl kunu a kroutil hlavou.

»Kmotra,« vece, »abys na konec ten blahobyt neplatila vlastním kožichem!«

Kuna hodila pohrdavě hlavou a hop na starou jedli; zmizela v černých větvích.

Uplynula krátká doba. Lišák ještě se ani nevybral z těch divných zpráv o dobrých časech ve vsi, když čihaje kdys na samém lemu lesa na hejno koropty zaslechl ze vsi neobyčejný hřmot a křik. Lišák zpola znepokojen, zpola zvědav opatrně hledí z úkrytu a větří, co bude. Za humny se hemží dav lidí a dětí, ve liřmotu rozeznati obecní buben,^{*)} troubu, rány na poklice, na pekáče, ano střílejí též —. V tom tu, nastojte, ode vsi uhání k lesu ... ano, je to ona, kmotra kuna!

Doběhla všecka bez sebe, ale přece bez úrazu.

»Co jsem ti prorokoval, kmotra?« přivítal ji lišák.

^{*)} Tak plašovali kuny z chodských vesnic.

Kuna jen mlčky se ohlédla, je-li už opravdu bezpečna. »Toho strachu, co jsem zkusila!« vzdychla potom upřímně.

»Ale stálo to za to!« vysmíval se ferina. »Jak tě jen vyprovodili — taková sláva!«

Kuna a veverka.

Za největších zim a sněhů kuna v lese přepadla veverku, právě kdy vylézala ze svého úkrytu v dutém dřevě ven proběhnout se na čerstvém vzduchu.

»Slituj se!« zaúpěla veverka v kuních spárech. »Daruj mi život! Mám tu v dutině zásobu bukvic, oříšků, jeřabin —. To všechno ti dám za náhradu.«

»É, smrt jako smrt!« jízlivě šklebila se kuna. »Kdybych ti za tvé zásoby darovala život teď, snad bys potom zahynula hlady. Co bys tedy z mého slitování měla?«

»Naději! A ta je jak sám život drahá!« dí ustrašená veverka. »Neboť slituješ-li se, hlady bych s n a d zahynula; neslituješ-li se, zahynu j i s t ě!«

A kuna? Místo dravčí odpovědi zachrupaly kosti ve veverce.

Jak lišce chybilo.

Mladý lišák, ještě nezkušený, ale chytrý dost a smělý, vyslídil v podlesí pole se zelím, do něhož zapadávali zajíci ze širého lesa.

A svedlo se mu. Nečihával nikdy dlouho marně; co večer vracíval se k doupěti se zadáveným ušáčkem.

Leč běda! Nechodil tak do milého zelí na číhanou ani celý měsíc a tu jednou, kdy a kde se nejméně nádal nebezpečí, něco řinklo a lišák vězel za přední běh v pasti. Trhal sebou, kvílel, tahal nohu ze želez, leč marno všechno, železa nepovolovala.

I odhodlal se mladý šelma, že nic jiného nezbyvalo, volat o pomoc a smilování. Volal, volal, až se dovolal, ale koho? Myslivce!

»Muži dobrý, slituj se!« zaúpěla k němu liška zpola z bolesti a zpola z liščí úlisnosti. »Hleď, skoro měsíc starám se tu, aby zajíci neškodili zelí, a jak se mi má služba lidem zle vyplatila!«

»Vidím, vidím!« pravil myslivec s netajenou radostí. »Chyba však tvá, žes nepomněla, oč větší, než škoda od zajíců v zelí, jest škoda na zajících od lišek. Na tuto splácejí lišky vlastním životem...«

To řka napřáhl oběma rukama hlaveň — ruplo a bylo po lišce.

Rozum mladý a starý.

Volek polorostlík, jenž teprv začal vystrkovat růžky, vrátiv se s pastvy, kde se svobodně naproháněl a naskákal, z bujnosti své dal se ve stáji do starého tahouna, ze jha právě vypřaženého, unaveného a upoceného. »Že se chceš tak mořit, brachu stará: z vozu do pluhu a z pluhu do bran, den ode dne, v slunci, v dešti. Nač máš rohy? Až mně dorostou, uj, pak to bude jiné!« troufal si.

»Než tobě rohy dorostou,« starý vůl odvětil mírně, »zatím několikrát ti změkne tvrdá hlava a ty budeš tahat a mlčet jako já!«

Ovce a koza.

Koza rohatá začala na pastvě posmívati se ovci, že je taková chudinka bezbranná.

»Aspoň abys měla,« vece, »rohy jako já.« A z dlouhé chvíle jala se trkati do lískového keře, až praskalo a listí i větvičky litaly.

»Nestojím o rohy ani o nic,« pravila ovečka mírně. »Poctivého nepřítele odzbrojím právě tím, že mne vidí bezbrannou a na nepoctivého nestačivá ani zbraň nejhroznější.«

Dva psi.

Umřel chudý člověk, který se psem a vozíkem obstarával pošilky ze vsi do města a z města na ves. Psa po něm, že byl zvíře věrné a ještě statné, koupili ve mlýně, aby byl ne již tahounem, nýbrž strážcem.

Nasytili jej a přivázali k boudě, ale pes všecken smuten stál a stál, ani si do svého nového pelechu nelehl, ba ani si při něm nesedl, jen hleděl a toužil, kudy cesta zpátky.

Druhého dne pak začal výti a nářikati a dne třetího už i žrádla nechal a cukal se na řetěze, až boudu celou z jejího místa poodtáhl.

Tu se před ním na dvoře objevil pes ze sousedstva, silný, přitloustlý huňáč.

»Co že už třetí den stále si vedeš takovou!« napomínal hned koupeného. »Snad řetěz od boudy netlačí tě víc než jho, ve kterém jsi po celý den tahával! Či se ti při plné dížce zastesklo po bídě?«

Koupený schlípil ocas a sedl pokojně, jako by dával výtkám za pravdu.

Sousedský pes pak mírněji dodával: »Tu ve mlýně budeš mít zlaté časy. Trochu toho hlídání — jinak můžeš ležeti a hověti si dnem i nocí!«

»To právě mě děsí!« ozval se smutně pes koupený. »Kdo zvykl práci, nemůže žít bez ní!«

Pes starý a mladý.

Na myslivně měli ustaralého psa. Byl někdy statný křepelák a pánu tuze věrný i platný. Proto mu ustanovili dopřáti chleba z milosti, dokud ho bude potřebovat.

Staroch pes však byv vytržen ze svého živlu, z pobíhání lesem i poli, vůčihledě chřadnul. Ztrácel nejen význačný svůj čich, nýbrž i zrak a sluch, ano často jako pitomý leckde postál a nehnul se, až třeba do něho vrazili.

To právě stalo se mu jednou u dveří do pokoje. Pán jeho zprudka otevřel a pes přede dveřmi dostal ránu, až se zapotácel. Samému pánu bylo ho líto. »To stáří,« řekl si soucitně a potřepal vlídně věrné zvíře na hlavě.

Ale z kouta pokoje vyskočil dřímající mladý pes, kterému ještě ani na jediné honbě nohy neztvrdly, a posmíval se starochovi: »Přede dveře si stounout — tak starý a ještě tak hloupý!«

Starý pes nezlobil se, neodporoval, jen tiše poznamenal: »Tak mladý a již tak prostořeký!«

Peclík.

Otec koupil dětem pro vyrazení beránka. Přivedli jej z ovčína — oči veselé a všecko tělo svižné jako na drátkách.

Ale děti, oblíbivše si přítulné zvířátko, hleděly se mu zavděčiti tím, že je nerozumně bez přestání krmily. Beránek přivyklý z ovčína pořádku a chudému žlabu i přirozeným pudem střídmosti jsa veden nebral, když byl syt, leda nějaké sousto nebo pamlsku, jako pro dobrou vůli dětem.

Děti však čím dále více ubohého peclíka cpaly, až si zvykl jísti takřka celý den. A následky? Ta tam byla brzy všecka peclíkova bývalá veselost, ty tam jeho svižné skoky a čtverácké kotrmelce, oči hleděly tupě a mdle, až nožky slabé stěží unesly neřemenné, velké břicho.

Kotě a psi.

Malé, nezkušené kotě, chtělo se napít z nádržky u mlýna, naklonilo se k vodě s písčitého okraje břehu tak, že sypký písek pod ním povolil a kotě i s pískem sesulo se do vody. Tonouc žalostně kvíčelo a volalo o pomoc.

I přiběhl od mlýna domácí pes, veliký chundeláč, a vida, co se stalo, chutě skočil do vody a kotě, strachy půl živé, popadl za šiji a vynesl na sucho.

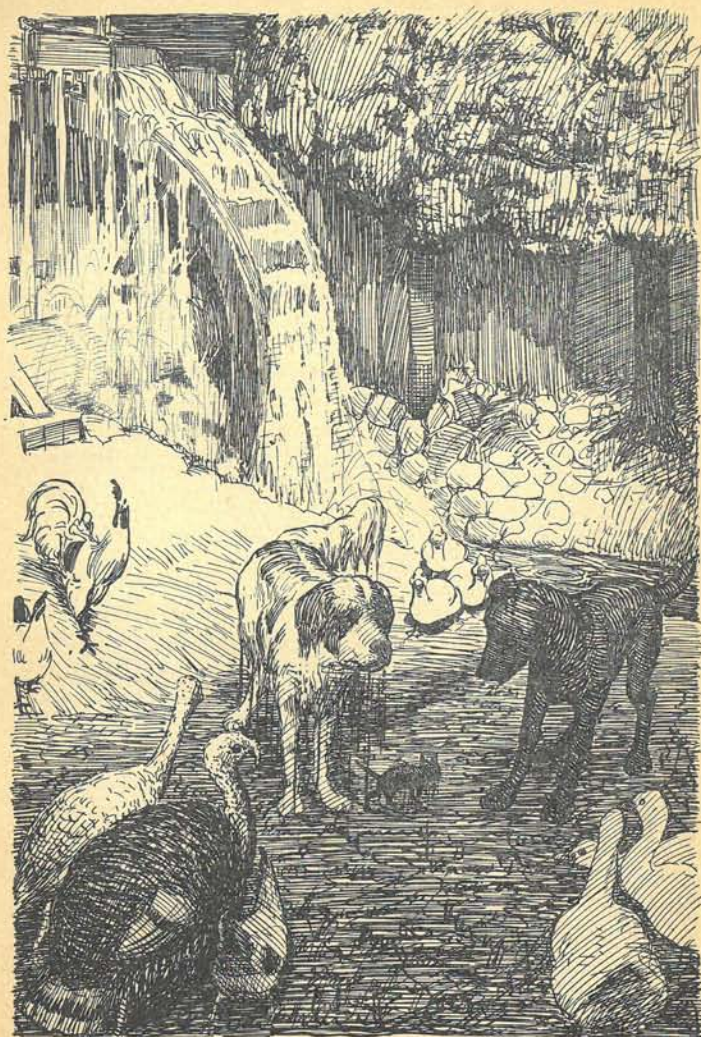
Tam na pokřik sběhlo se zatím hus, slepic a zvědavců všelijakých; mezi nimi též jiný pes, řeznický, také veliký, ale ještě mladý. Když pak chundeláč stříasal se sebe vodu, jen s něho teklo a s dlouhých chundelů daleko stříkalo.

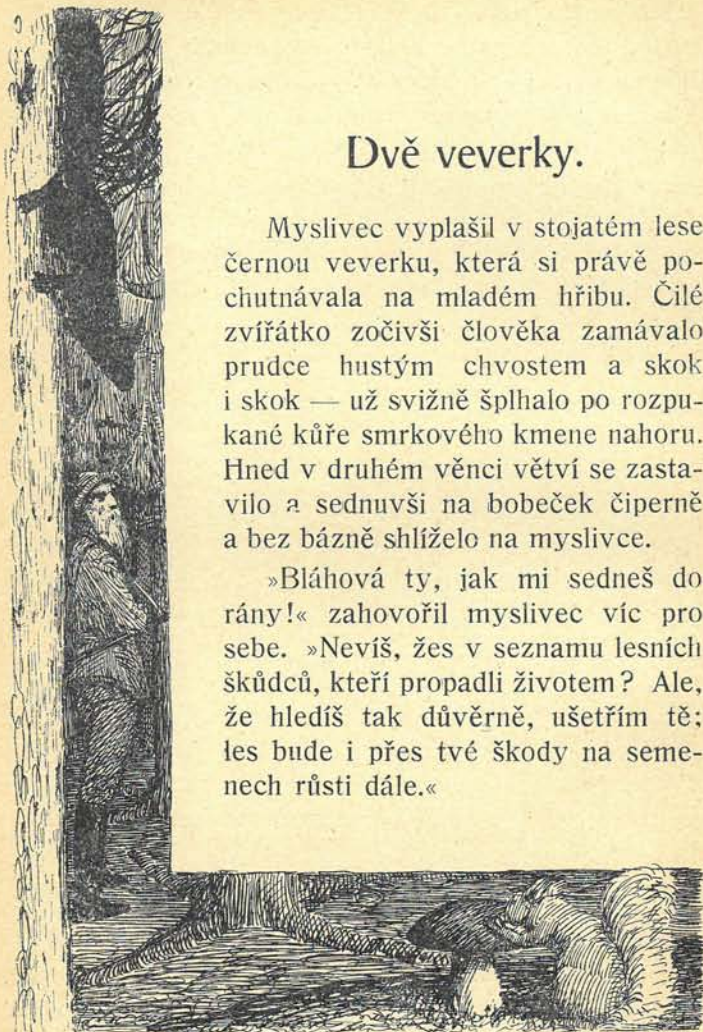
»To ti za to stálo!« vysmíval se mu tupě řeznický.

»Stálo!« odpověděl domácí opravdově. »Zachránil jsem mu život.«

»Takovému capartu,« vytýkal řeznický opovrživě, »a k tomu z toho falešného pokolení, nepřátelského odjakživa našemu rodu!«

»Skutek milosrdenství je větší,« vece chundeláč, »prokážeš-li jej menšímu, a dvojnásob cenný, prokázán-li nepříteli.«

Dvě veverky.

Myslivec vyplašil v stojatém lese černou veverku, která si právě pochutnávala na mladém hříbu. Čilé zvířátko zočivši člověka zamávalo prudce hustým chvostem a skok i skok — už svižně šplhalo po rozpukané kůře smrkového kmene nahoru. Hned v druhém věnci větví se zastavilo a sednuvši na boběček čiperně a bez bázně shlíželo na myslivce.

»Bláhová ty, jak mi sedneš do rány!« zahovořil myslivec víc pro sebe. »Nevíš, žes v seznamu lesních škůdců, kteří propadli životem? Ale, že hledíš tak důvěrně, ušetřím tě: les bude i přes tvé škody na semelech růsti dále.«

V tom tu podál na zemi něco šustne. Veverka na dřevě zlostně zamlaskala a zapomenuvši nebezpečí honem se hrne se stromu po veverce jiné, červené, která nedaleko pojídá hřib, jako před chvílí ona sama. Nastal krutý zápas. Veverky v klubku válely se po zemi, řičely, kousaly se, až krev tekla, jako by bylo o poslední sousto hladovému. A přece hřibů v tom ústraní lesním byla celá steliště!

Podivil se člověk tak velké zlobě tak malých tvorů. Bezděky teď sáhl po ručnici — jediná rána, a byl konec boje: Sokyně svíjely se ve vlastní krvi obě.

Ježek a krkavec.

Ježek vylezl právě ze svého brlohu v mezi pod hustým trním a uvažoval, kudy a kam se dát, aby ulovil něco na zub.

Tu náhle zaslechne poblíž jakési divné krákání a syčení. Povylezl z trní a vidí: Na změti pod mezi zápasí krkavec s hadem, jehož nemůže a nemůže přemoci.

»Pomoz!« zvolal krkavec spatřiv ježka. »Dosta-neš půl!«

Ježek, znající se v odpravování hadů lépe než krkavec, dal si říci. Skok, skok — hadu po hlavě, a chrup! Již bylo tělo hadí v posledním křečovitém svíjení.

Tu však hladovec krkavec popadl sám kořist a, než se ježek dobře podíval, unášel ji do povětří celou.

»Něco's tu zapomněl!« v té ráně ježek volá za ním výstražně.

Hladovec krkavec se ulekne, krouží s hadem nazpět, dívá se, pátrá, nic nevidí.

»Co pak?« zakrákoral konečně. Zapomněl se při tom a kořist ze zobáku upustil.

»Dané slovo!« vysvětlil mu ježek. A chopiv hada, šups s ním do trní a do brlohu.

Orli.

Starý orel učil mladého létati.

Než se pustili z hnízda, starý dal mladému stručné naučení: »Leť zvolna, ale co nejvýše! A vytrvat! Jsi orel!«

A vzletěli. Velikými kruhy vznášeli se vzduchem výš a výš, až majestátně pluli po blankytě modrém, starý napřed, mladý, děláje všecko po něm, vzadu.

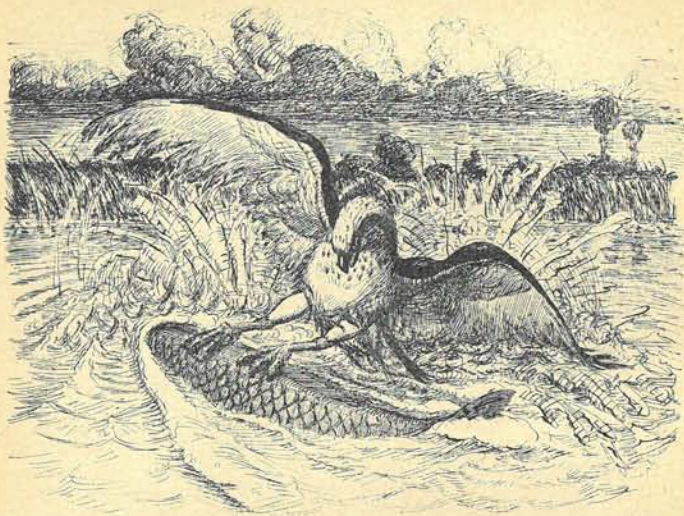
Ale mladý pocítil brzo únavu a také jej v té závratné výši skoro úzkost jímala. Začal povolovat. Starý však nedovolil: »Vzhůru, výš!« vzkřikl naň přísně.

Mladý se znova pokusil, ale brzy zase začal klesat od únavy. »Nemohu již!« zakvílel.

»Výš, jen výš! Či nejsi orla syn?« přísněji domlouval starý. Mladý se zamlčel, napial zase síly — a hle, vytrval, do konce vytrval...

Když se vrátili ke hnízdu, starý místo pochvaly dodal spokojeně: »Hned na ponejprv dokázals sám sobě, že pro orly neplatí ‚nemohu‘. Jen vytrvat!«

Rybák.

Mladý orlík »rybák«^{*)} ještě nezkušený, ale jako mládí bývá, tím odvážlivější, krouže a slídě nad rybníkem, spatřil s výše v zátoce na mělčině vyhřívajícího se kapra, pravého velikána.

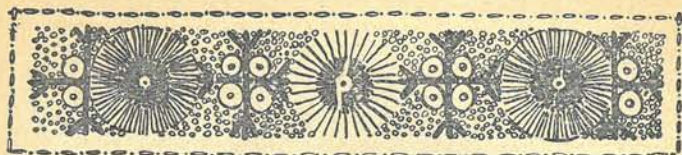
Mžik, vzduchem zafičelo, dravec pták se střelou spustil a již voda na zátoce prudce šplíchá, rybák velikými křídly do hladiny bije a máchá. Kořist tučná polapena, avšak hrůza, mladý dravec pozdě

^{*)} Orel říční.

poznal — na jeho síly příliš veliká... Pustit! napadlo ho, jediná spása!... Zafatých spárů nelze však hned vyprostiti z rybího těla...

Než se to povedlo, karta se obrátila. Raněný kapr, jsa ve vodě ve svém živlu, stal se z kořisti dravcovy mstitelem jeho slepé krvežíznivosti. Prudce sem tam rejdí a pluje, strhuje do hloubky bezděčného svého jezdce, zase vzhůru, zase dolů, zase sem tam prudce jej vláčí, až konečně drápy povolily, ale rybák nalokav se vody, peří zmoklé, mrchou zůstal na hladině.

Krahujec a vlaštovky.

Násilník krahuj vytáhl k večeru zticha z lesa a zapadl podlouně do sadů u vesnice, aby mezi usedlými tam ptáčky vyčíhal si kořist k večěři. Neušel však bystrým zrakům vlaštoviček, jež kroužily nade vsí, vesele v podnebesí švitořice. Spatřivše ukrutného vraha, ala, za ním všechny svorně a udatně! A dorážely jako střely do stromů v sadech, až krahujce vyslídily a vypudily a divým shonem i vítězným skřekem zahnalý zpět do lesa.

Té válečné výpravy účastnily se za vedení starých poprvé i některé vlaštovky mladé. Tyto nemohly se vynadivit, co prý ukrutného siláka tak poděsilo, že zbaběle prchal před vlaštovčí drobotinou, zapomenuv na vražedný zobák i na dravčí spáry.

»Vědomí zlého činu!« staré jim vysvětlily.

Kavky a kosi.

Kosi v lese dostavovali již své úhledné hnízdo, skryté v hustých větvích mladého smrku, když na jednou zpozorovali, že nedaleko nad nimi v rozsochatém vrcholku veliké borovice stavějí také kavky.

Skoro se zarazili toho hrubozobého sousedstva. Ale opouštěti těžko zbudovaný příbyteček také nechtěli, a tak si umínili jen bedlivěji bdíti a, bylo-li by třeba, jednou za mladé i v boj na život a na smrt se dáti.

A nedlouho poté přišli ještě jedni sousedé. Sýkorky malé, milé usadily se v dutém pařezu blízko pod kosi.

Bylo dostavěno, přestalo u všech tří ptačích rodin neustálé létání a shánění staviva a nastalo vytrvalé sedění na vajíčkách, v čemž přesně podle dávných řádů přírody střídá se ve svých hodinách samička se samečkem. A skončilo se i to: starým nastávala nová, hlavní starost — krmění.

První začaly krmíti sýkorky v pařezu, ač poslední na vajíčka sedly. Naposled vyseděly mladé černé kavky nahoře na borovici. Když pak tam za-

čalo mladým náležitě chutnati, staré kavky k úžasu kosů i sýkorek začaly mladým nositi i ptačátka holátka, jež přímo z nestřežených hnízd vybíraly. Ano, stalo se kdysi, když starostlivé sýkorky obě najednou sháněly potravu mladým někde dál, stará kavka jen se shora šustla, tiše rovnou na sýkorčí hnízdo a už skulinou pařezu vytahovala za krk úzkostlivě pískající holátko. Starý kos právě přilétal své krmit; zhrozil se takového výjevu, až sousto upustil.

»Co to děláš, bezcitná!« křičel a hnal se po kavce až k jejímu hnízdu.

»Pořádek!« zachechtala se kavka, pustivši ubohou sýkorku dvěma mladým hltounům.

»Pořádek, pořádek!« opětovala si s chutí a dodala: »Kdyby mělo každé holopíště, jež se vylíhne, zůstat na živu, brzo nebylo by místa ani zobu pro všechny.«

Kos všecek zastrašen vrátil se ke hnízdu a umínil si od té chvíle ještě bedlivěji býti na stráž u své rodiny.

Zatím mladé kavky, smělé neposedy, ač byly v ohromném hnízdě z větvoví jen dvě, neustálým fakotem rušily všechn klid lesního zátiší, až se jim to kdys zle vyplatilo. Fakot jejich přivolal kunu, když poblíž slídila, a že také ledabylé, neurovnané hnízdo zdaleka bilo do očí, snadno je oko dravčí našlo. Kos to všechno tajně viděl, kryje pečlivě křídly své mladé na ukrytém hnízdě. Kuna mžikem vyšplhala se do vrcholku borovice a tam napřed zá-

libně si kořist prohlížela sedíc podál hnízda. Přestal fakot, jak by uřal, ale pozdě. Kuna skok, v hnízdě zakvičelo a již šplhala zase s borovice dolů nesouc v zubech obě kavčata.

Po hodné chvíli teprve přiletěla stará kavka. A to bylo křiku, skřeku a volání!

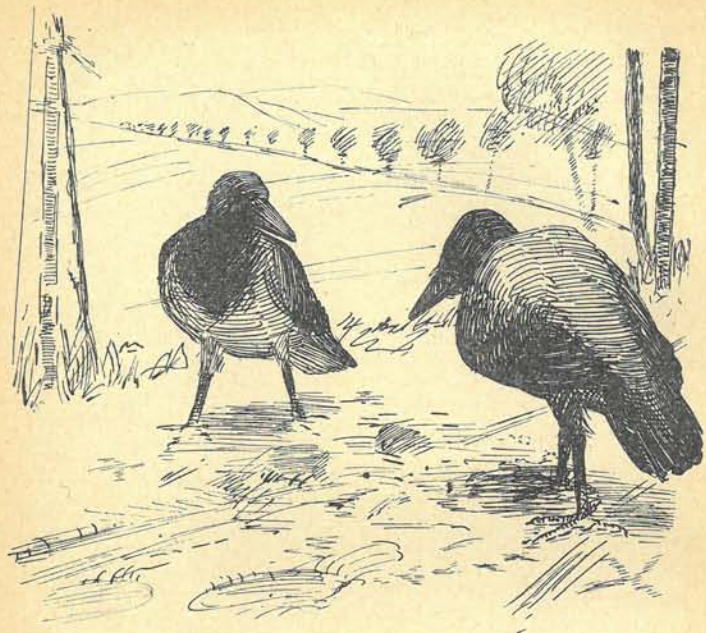
Honem se hnala ke kosímu hnízdu, neví-li prý kos, kam se její robátka ubožátka poděla.

»Vím,« zašveholil kos vážně a pověděl celý příběh s mláďaty a s kunou.

»A proč jsi nekřičel, když jim bylo o život!« vyčítala kavka a zlostně třepala křídly.

Kos bez bázně povyskočil od hnízda výš a zašveholil významně: »Vždyť podle tvých kavčích práv kuna dělala jen pořádek.«

Stará a mladá vrána.

Slétly se stará vrána s mladou v čas největší bídy a zimy na sanici při koňském trusu.

»Jak je, mladá?« optala se stará po přátelském zvyku.

»E, že se ještě ptáte, kmotra!« bědovala mladá nevrle. »Zima moří, hlad sužuje — hned bych si zoufala!«

»Ale, ale, zoufat — tak mladá a křídla volná. Co to jen ten mladý svět teď kváká!« domlouvala stará.

»A čeho v té bídě ještě na světě hledat?« nadhodila mladá vrána jako na svou omluvu.

»Radosti života, na niž každý tvor má vždy a všude právo — stará rozhodně vykládala — ale nenajde jí, kdo jí jen v dobrých časech hledá...«

Páv a holub.

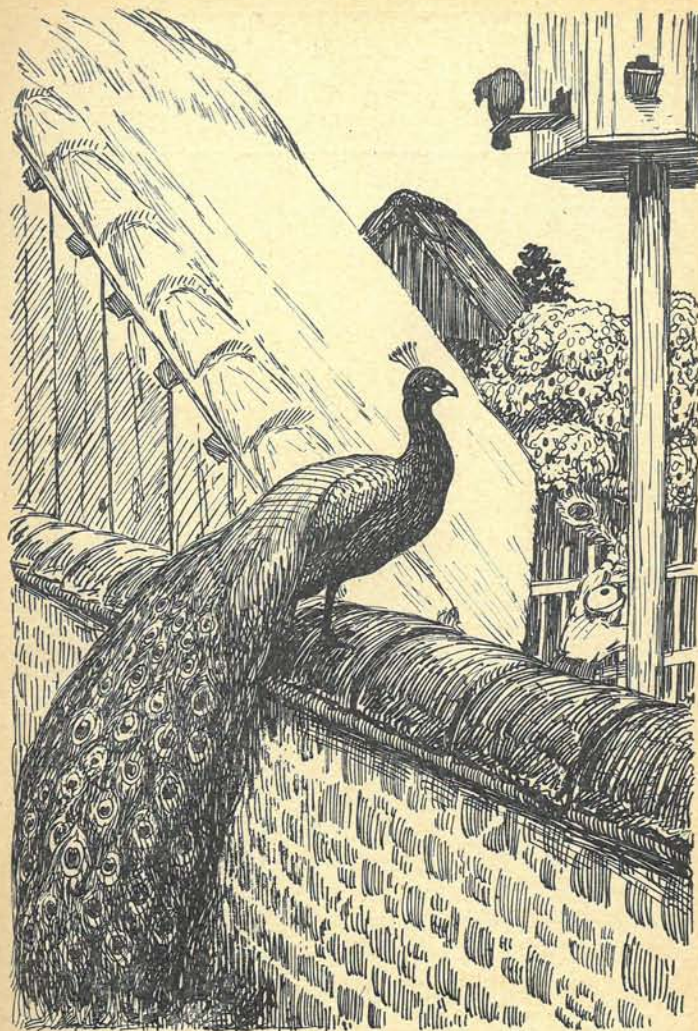
Kluk nezbeda hodil po pávu, jenž si vykračoval u panského dvora, kouskem měkké hlíny i pokálel mu jedno z nejpěknějších per v nádherném chvostu. Učinil tak z nepěkného sobectví a nezklamal se.

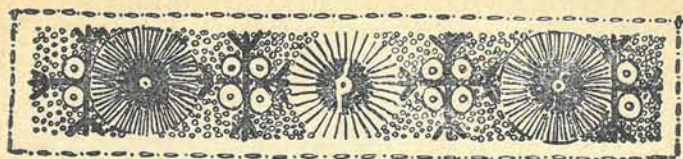
Páv vzlétl na zeď u dvora a vida skvrnu od hlíny, pokusil se zobákem ji vyčistiti. A když nemohl, beze všeho si znečištěné péro vytrhl a hodil na zemi. Na to chlapec dole čekal; rychle popadl lesklé péro a utíkal.

Příhodu pozoroval holub, sedící na prkénku u holubníku. Byl všecek rozdurděn.

»Sobě děláš bolest, rozpustilci radost!« broukal na páva. »Koukej, jak s tvým perem utíká!«

»Ať!« zakváká páv zdlouha. »Nese si v něm i upomínku svého nehezkého skutku.«

Kohoutek a holub.

Bujný mladý kohoutek, jenž předčasně odběhl kvočnině péči i dozoru, z pouhé zvůle dal se do nezralého ovsa za humny. Jsa kryt klasnatými stébly bral záhon od záhonu, drchal a šlapal klasy i vyklavával zrnka, většinou teprv mličící, z nichž sotva desáté bylo již vyspělo na zob.

Dospěl takto na konec záhonu a vidí na sousedním strništi holoubka, an sbírá vypadalá zrna a potracené klásky po žitě.

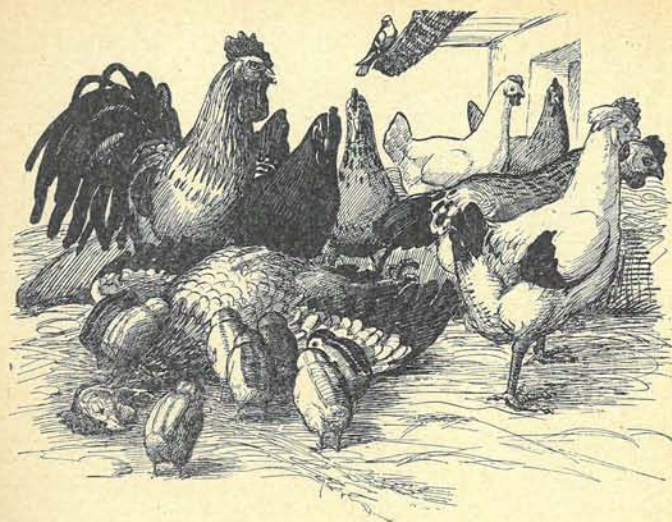
»Holoubku, holoubku,« zakokrhá naň kohoutek, »že bys chtěl tak nuzně paběrkovat! Pojď sem a drž raději se mnou!«

Holoubek se dívá, dívá — vidí zpoustu, kterou mladý zbůjník dělá v obilí.

»Nemohu a nechci!« zavrkal rozhodně.

»Nechceš? A proč — bojíš se snad? Vždyť nás nikdo mezi stébly neuvidí!«

»Uvidí, neuvidí — mne učila moje matka: Kde nemůžeš prospěti, aspoň neškod!«

Sirotci.

Kvočna, chtěj zachrániti kuřátko, které z nerozumy vběhlo pod rozjetý vůz s nákladem mandelů, sama dostala se pod kolo. Kuře bylo zachráněno, ale staré odkrojilo kolo hlavu, takže jen několikráte křídly zatřepetala, šklubla nohama, a bylo po ní.

»Ach, jak se tu u mrtvoly matky rozplakalo osm kuřátek písklátek, osm sirotečků drobných!

Na povstalý pokřik o neštěstí sbíhala se hned všeska drůbež ze dvora. A bylo dívání a divení a litování, nastalo i rokování, co teď s kuřaty sirotami,

aby nejen nehynuly hladem a zimou, nýbrž aby se jim dostalo dozoru a vedení, jak si mají jednou samy počestně hledati živobyčí.

Holub, vida shůry se střechy v hejně několik slepic bez kuřat, zlobil se a broukal na ně.

»Jaké průtahy? Vezměte si každá nějaké a nepoznáte jich ani pod křídly ani při zobání!«

Ale slípky ani muk. Úkradem podívaly se po sobě a začaly se vytráceti.

»Patří vám, patří vám!« volal za nimi vyčítavě houser.

To zarazilo kohouta. Obrátil se a ujal se slova vážně: »Tuhle Půta by tak mohla —! Silná dost, dobře by je obživila i zahřála, a svých dětí nemá.«

Drůbež všechna souhlasila, ale Půta jako by neslyšela. »To tak,« krákorala si teprv stranou; »o cizí krky se starat.«

A už odcházela. Za chvíli zbyl tu u sirot jen kohout starosta, nevěda si rady. Byl všecek rozmrzelý . . .

»E co,« obrátil konečně i on, »budeme my se starat! Vždyť je nad námi hospodář, ať se o siroty postará!« A zatřepav křídly, šel si také po svých jako by nic.

Písklata opuštěná zatím všecka postrašena kvílela a kvílela a naříkala.

Aj, tu opozdilá k nim přikvapí odněkud osamělá kvočna jiná. Za ní trousí se její děti drobné; myslí chudinky, že jim matička utíká, bojí se o ni. Kvočna však, sama matka, nemohla snést nářku opuště-

ných. Vidí, co se stalo. Hrůza . . . Kvoká, kvoká konejšivě sem i tam, přelaskavě kyne svým drobeckům i těm opuštěným dětem. Potom začne pilně hrabat a kutit, svolává obojí hejno, poděluje soustem nahledaným své i cizí. Malí zvědavci se zatím okukují, seznamují, spřátelují. Opuštěnci znenáhla sbírají se ze svého žalu. A stará kvočka a volá s láskou stejnou všecky.

Když pak zavál ostrý vítr a přihnul chladnou pršku, kvočna, dobrá matka vlastních dětí, otvírá starostlivě křídla a stejně přikryla děti své i sirotečky.

Do večera obě drobné rodiny splynuly v jednu a stará kvočna, zahřívajíc obojí, divila se sama, jak jí na všecky stačila křídla . . . To takové divy tvoří — láska k opuštěným.

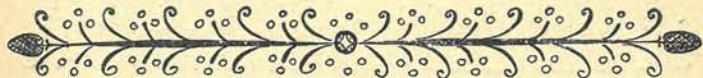

Husy.

Staré huse s hejnem žlutých housátek daly na statku svobodně se pásti na pažitě za humny, kde pěkně v závětí sluníčko hřálo a zelená travička vyrážela hned z jara, že ji nestačila housátka spásati.

Ale sotva že se housátka na svobodě trochu okoukala a stará husa přestala se o ně báti, dobré časy nedaly jim i staré; travička na pažitě přestala jim chutnati, malé počaly smětati a mlsati, stará s nimi tranďiti a ze škody na škodu je voditi a tak zaměnilo konečně celé hejno husí milou svobodu za nebezpečnou zvůli.

Ale tu z čista jasna objevila se u nich pasačka s prutem a ta už jich neopouštěla, až napásla. Potom pokaždé je zavírala do husince, ohrady těsné, kde bez travičky, o vodě ostálé jako věžňové vystávaly a žalostně kejhalo, pohlížejíce závistivě mezi plaňky na drůbež po dvoře, jež uměla lépe svobodu ceniti a tak si ji i zachovati.

Slepičí rady.

Do statku vloudil se tchoř. Usadil se v krytém koutě v kůlně na stlaní a začal své zákeřné hospodaření. Kurník platil hned krvavou daň; skoro ob den ztrácelo se aspoň po kuřeti.

Za rostoucího strachu kohout starosta svolal slepičí radu, co počíti. Kvokalo a krákoralo se všelicos, až kvočna ozvala se zhurta: »Jaké průtahy a dlouhé rady? Vyčihejme jednou vraha svorně celé hejno pohromadě — ať třeba obětujem někdo život za ostatní — jedna spása jistá: vyškrábat mu oči!«

Celé hejno obracelo se s úžasem po kvočně, již takové udatnosti dodávala mateřská láska a péče o drobné děti. Pochválili návrh všichni, ale kdo by jej provedli, se nehlásili. Kohout sám cítil v sobě dost bojovnosti, jen kdyby prý to nebylo proti tchoři! Konec konců přijat návrh, aby se konalo víc porad, že se snad najde z nebezpečí východ jiný.

A tak kohout svolával nové a nové rady, tchoř zatím zákeřně bral z hejna, hnedle by nebyl měl milý starosta s kým se raditi, kdyby sám hospodář nebyl tchoře vystopoval a pastí neučinil konec jeho řádění!

Čápi a drůbež na dvoře.

Bylo z jara, k večeru. Čápice seděla již na vejčích na hnízdě u komína a libovala si v zapadajícím slunéčku, čáp stál nehybně na stráži na jedné noze podle hnízda a přemýšlel a uvažoval.

Najednou dole na dvoře velký shon. Hospodyně svolává drůbež k večernímu zobání. Se všech stran to lítá, běží, předhání se, křičí, kejhá, vrká, hudruje a krákorá; slípky, husy, kachny, holubi, mezi nimi i nezvaní hosté vrabci — všickni vpadnou do sypání, jen v zobáčích klope a lupe.

Po chvíli však, jakmile se hladovci ponajedli, už se začínají hádky, křiky a boje. Houser, zoban natažený jako píku, závistí sipě rozjede se po kvočně, ta se čepýří a soptí, husa zase zobne slípku nic netušící a vytahá ji kdákající za křídlo, kohout prohání a klove holuba, slepice vrabce...

Mírumilovná čápice s hřebene na to hledí, diví se a zlobí: »Celý den pokoj, ale při tom božím daru vždycky tak, jen křiky a pračky a silnější odhání od sousta slabšího!«

Čáp mudřec také se na ty spory dívá, vážně dívá, ale jím to nehnulo. Přemýšlí zase a uvažuje: křiky, pračky, když se ponajedli, silnější odhání od sousta slabšího —. Tak to v světě bývá... Boj o chléb!«

Linduška, had a čápice.

Linduška, stará, shánějící mladátkům holátkům potravu, vracela se ke hnízdu na mýtině v trávě, když právě plížil se k němu veliký had. Upustila leknutím zob. Dolétla mžikem a zakryvši mladé vlastním tělem s roztaženými křídly, pištěla úzkostlivě: »Pro lásku mateřskou prosím: Ušetři útlých životů mých dětí!«

»Ustup!« zasyčel had, »sice pozřu také tebe! Já neznám lásky mateřské.«

»Já ti ji ukáži ve své rodině!« ozvalo se tu z čista jasna nad hadem. To čápice se nabízela, která právě slídíc na nedalekém bahnisku sykotem hadím byla přilákána.

Had spatřiv nad sebou ostrý žlutý zoban, již již se otvírající po jeho hlavě, leknutím všechen dřevěněl, chvěl se, svíjel, prosil, ale nic naplat. Čápice cvak! už jej drží a, házej se jak házej, do povětří s ním...

Po chvíli na hřebeni panského ovčína u vsi, na hnízdě do starého kola vpleteném, ukazovala hadu lásku mateřskou, krmíc čtvero svých hladových dětí — jeho tučným tělem.

Skřiváci.

Mladý skřivánek, když se byl trochu prolétal světem a poohlédl po životě, všecek smuten vracel se a sedal mezi hroudy k své matičce a žaloval si: »Máti milá, viděl jsem na své oči, kterak jsou jiní lépe opatřeni pro život než my, a jsem z toho velmi nešťasten.

Luňáci mají ostré drápy, vrány hrubé zobáky, jsou velcí a mocní — my proti nim jsme bídná, bezbranná chudina.«

»Neprohřeš se, synu!« šveholila stará laskavě. »My zas máme, čeho ti velcí nemají —.«

V tom tu starý skřivan v oblačné výši zapěl krásně, až se krajem rozléhalo. Stará pohlédla na mladého jako na dotvrzenou své útěchy a mladý, již všecek vesel, vznesl se chutě k nebi za starým a děkoval hlásně Tvůrci za přednost překrásnou, za dar zpěvu.

Vlaštovičky.

Sesypali se kdys na vlaštovku všickni drobní ptáci, proč že žije v tak důvěrném přátelství s člověkem, který na ně, na ostatní ptáky všecky, zákeřně oka klade, tenata i lep léčí, kdežto jí rád poskytuje přístřeší i ochrany.

Dobračka vlaštovička se nezalekla a moudře zašvitořila v odpověď překvapeným: »To naše pevná důvěra v lepší stránku člověka nám zlou i v srdci tvrdém odzbrojila.«

Vlaštovka, vrabec a špaček.

Vlaštovička v podletí sedla na proschlou větev hrušně nad chaloupkou, kde byla hnízdila, a smutně si tíkala:

»Už musím pryč, musím pryč, daleko, daleko!«

»Musíš? Jdi si! Terrentete!« osopil se na ni vrabčák. »A jděte si všichni, světoběžné pokolení! K vlasti se to nezná,« dodal drsně, »táhnou si, jen kde se dobře daří.«

Něžná vlaštovice z těch křivých výtek všecka žasla . . . Co odpovědět? Nevidí i necita vrabec na své oči, jak všichni ti poutníci jižní těžko, přetěžko se loučí s vlastí? Odlétají v noci, aby už země rodné pro větší žal neviděli. Jak čekají v cizině dálné, až Pán Bůh dá návrat, jaké váží cesty, jak s písněmi a plesem zas všichni, všichni vlast pozdravují . . .

Vrabec nedostav odpovědi, nabyl ještě větší kuráže.

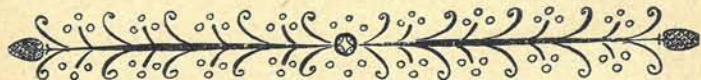
V tom snesl se na hrušeň filuta špaček — rozloučit se také. Vrabec chlubil se a píchal teď poutníky oba.

»Náš rod všechen, čimcarara, ani v kruté zimě neopouštíme vlasti. Čím, čím!«

»Vím, vím — že jste peciváli, vím!« hvízdal a šklebil se špaček, vpadaje rázně do sporu. »Vím, vím, abyste nepomrzli, že musíte vtírat se tu do vlaštovčích hnízd a špaččích budek, vím, abyste nepomřeli hlady, že chodíte krást sedlákům na špýchary, vím, vím — — —«

Vrabec nevyslechnuv odletěl, z půdáli teprv bylo jej slyšeti:

»Terrentete, my vlastenci. — Terrentete!«

Sýkorky a špaček.

Sýkorky vyváděly mladé. Jedenáct jich vyběhlo čiperek čiperných za starými z neveliké díry po vyhnílém suku v staré jabloni na sadě. Sám starý špaček, znalý světa, vida shora od své budky tu drobnou karavanu táhnout, divil se a čekal, brzo-li jí bude konec. Když konečně vylézala poslední, jedenáctá, zakroutil si hlavou, jako by nechtěl vlastním očím věřiti, a obrátil se na staré sýkorky: »Jak jste se jen mohli směstnat,« ptal se, »s tak četnou rodinou v takové dírce, a jak jste to všecko uživili?«

»Dobře!« sýkorky šveholily. »Dost místa i chleba, kde dělí vzájemná láska.«

Špaček v zajetí.

Mladý špaček po ctihodném špaččím zvyku přiletěl na podzim se rozloučit se svou rodnou budkou, než se vydá v hejně na dalekou pout k teplému jihu.

Leč nastojte! Sotva zazpívav si vesele vskočil do budky, zapadl za ním nepozorovaný poklůpek jakýs, a špaček byl chycen. Po chvíli tloukl křídly o stěny klece v těsné jizbě ptáčnickově. Čižbář mluvil chlácholivě na nového zajatce, ale špaček pro strach i hněvy neslyšel. Když se poněkud sebral z obojího, ptáčník přistoupil ke kleci a znova chlácholil. Předložil špačkovi tučné mravenčí larvy a lesklé, lákavé »moučné červy«, přidal kousek běloučkého tvarohu, dal i pěknou skleněnou lázničku s čerstvou vodou. Špaček však nedotekl se ničeho: »Raději zhynu, než tohle všecko za jediný volný let pod božím sluncem!« zoufale zaskřekal pták vyrostlý na svobodě.

»Počkej, zkrotneš!« ptáčník si pobručel jízlivě. »Nechceš, nechceš, ale hnedle budeš brát z ruky a ještě mi za to budeš zpívat.«

Už potom jako by si ptáka nevšímal, až tomuto hladem zemdlelo oko. Oj, jak zkrotl opravdu milý špaček. Za týden vskutku z ruky bral a nejen ve vězení zpíval, nýbrž brzy zapomněl i svůj přirozený zpěv a štěbetal otrocky po čižbářově kolovrátku. A ještě ke všemu chvílemi vesele křídly třepetal a liboval si: »Špačíček pán, špačíček pán.«

Stáří a mládí.

Stará špačice, která mnoho a mnohokrát vykonala pout z rodného kraje na teplý jih, vracejíc se kdysi zpozorovala, že jí najednou tuze ubývá sil. Brzy nemohla stačiti ani se svým hejnem.

Špačice posedávala, odpočívala, jiná a jiná hejna stěhovavých ptáků jí předletovala — ona, stařena, jak mohla, tak sama smutná a vždy více slábnouc postupovala v daleké pouti. Konečně už jen toužila, aby aspoň dolétla do vlasti své — umřít!

Poté přece zase spatřila s výše dědinu i sad, kde v budce na rozsochaté jabloni dávno a dávno se třemi bratry z hnízda vyskákala a kde potom po léta také hnízdívala. S touhou, poslední síly napínajíc, zakroužila k rodnému hnízdu.

Avšak, hle, tam už hospodaří nová, neznámá rodina mladá. Mladý špaček pln života smýkal na hnízdo, špačice staré ani si nevšimaje; družka jeho v budce bedlivě rovnala a pletla.

»To byl můj domov,« ulevila si po chvíli špačice stará, »tu jsem šťastna po léta rodinu za rodinou vyváděla.«

»Co bylo, bylo. Teď už jako by to nebylo pravda!« uštípil se špaček, nový hospodář; po nebohé stařence, vysílené, ohlédl se jen tak na půl oka. A ustav po chvíli v práci, vzlétl na vrcholek, křídly třepal a vesele hvízdal a zpíval...

Špačici mladé v budce jarostí a touhou žítí srdéčko jávalo, a špačici staré podál na větvici mdlobou a žalostí srdéčko usedalo...

Vrabci.

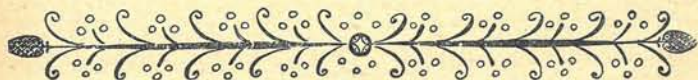
Hejno vrabců dalo se na sadě — jak z rozkoše a pro změnu někdy dělávají — do chroustů, schovaných pod listy stromů. Každý sklovl nějakého a měli veselý posnídaček.

A tu začal se jeden z nich chlubit: »Hle, jací jsme my vrabci chlapi, sadařovi pomocníci!«

»Terrentete,« souhlasili hlučně druzí, »tolik chroustů obrat v malé chvíli — jsme my pomocníci platní!«

»Nejplatnější, až budou zrát třešně,« zaštěbetala jim do toho sýkorka, šukající ve větvích, — »pomocníci při česání!«

Vrabci už ani ano ani ne, honem frnk pryč a bylo ticho.

Ptáci.

Bylo v zimě. V polích všecko bílo, po dědinách pusto, mráz a hlad mořily všecko všude.

Nejhůř bylo nebožáčkům ptáčkům. Sedělo jich hejno v staré lípě u vsi: zkrotlí nezbedové vrabci, dobráci strnadi, chuděrky čečetky — v bídě všecko. Svorně pohromadě seděli a mrzli na větvičích.

I jde stařena cestou, žebračka vetchá, na ruce mošnu, v mošně, co si vyprosila ve vsi od dobrých lidí. Vidí ptáčky nebožáčky. duše dobrá. »Dostala jsi,« rozumuje, »musíš hladovým dát také!«

A již otvírá mošnu, sype drobtů, z chleba ulamuje kůrky: »Tak, zobejte pěkně svorně!« vece laskavě. »A kůrčičky nate všecky, však už nemám zubů na ně!«

Ptáci rozuměli. Šust, celým hejnem s lípy a zobali svorně, dokud se nenajedli... Přestal však hlad a dostavila se i mezi ty milé ptáčky zloba. První obrátil prostořeký vrabčák: »É, budu se tu zobat s tvrdou kůrkou,« reptal, »co už nemohla zhryzat baba kolozubá!«

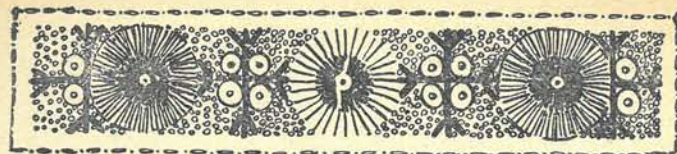
»Zadrž, nevděčniče!« zakřikovala jej zaleknutá čečetka skromná. »Vždyť se nad námi ta stařena dobrá slitovala.«

»Bodejť, slitovala!«

»Ba, ba, nevidáno, když ti někdo hodí, čeho sám nemůže užít!«... všecka vrabčí družina drze odmlouvala.

»Luňák na vás!« rozhorlil se na ten nevděk mírný strnad mladý, čepýře se studem i hněvem. »Aby se zavřela,« dodal opravdově, »kdejaká ruka dobrodějná!«

Strnad starý, zkušenější, nepěkný spor vážně uřal: »Škoda slova, kde se proti staví umíněná zloba. Dej zlému od úst, nedáš nikdy dosti — — — dobrým skutkem nesytí se zloba.«

Po stopách krve.

V mýtině pod lesem na březovém křoví ptáček drobný visí, mrtvý, napíchnut na tvrdou zaschlou snítku. Ptáček ubožáček, nejmenší z rodu pěnic, sotva z hnízda vylítaný, a už útlý život zmařen a tak krutě, tak zohyžděn! Snítka tvrdá prodita hrdélkem a mozek vyklován z hlavy. Výjev odporný, oči nechtějí věřit, co vidí...

To že by fuhýk masojed, pták na ptáka byl tak krutý?

»Bohužel! Jako člověk na člověka — — —

Příroda milá, krásná, dobrá, tak pečlivá matka, a přece má i ona mezi dětmi svými bratrovrahy...«

Jen tolik věděla o tom díle krve — bájka.

Vrány a kolčava.

Hejno vran procházelo a slídilo po polích. Braly opatrně záhon od záhonu, chvílemi poodletěly a zase vykračovaly a skákaly. Tu náhle jedné mladé vráně před nosem zaběhla malá myška do své díry.

»Počkám si na ni, však ona vyleze!« pravila chytře vranka, stavíc se odhodlaně na číhanou.

»Nečiň toho!« zrazovala ji stará.

»Proč ne?«

»Předně není to dost počestné, tak zákeřně číhat na kořist, ana nic netuší; poctivější vlastním příčiněním nebo důmyslem se jí dohledat a zmocnit! A pak — je vidět, žes ještě mladá, nezkušená. Což objeví-li se před tebou náhle místo myšky v díře ukrutnice kolčava?«

Mladá vrána bezděky odskočila. »Kde by se kolčava v myší díře vzala?« namítala.

»Stane se to často!« stará vrána všecky mladé poučovala. »Kolčava protáhne se každou myší děrou, jen-li jí tam vleze hlava, a podává takto myšek celá hnízda.«

To poučení mladá vrána tiše přijala a šla s hejnem dále, ale statný mladý krkavec, mladý výsada, jako naschvál vrátil se sám a zůstal při myší díře na číhání! »Taková kolčavička — nač mám zobák, nač ostré spáry!«

Stál dlouho, nešla myška, nešla kolčava. Už chtěl za hejnem odlétnouti, tu nastojte, v myší díře zasvítí krvavá očka, opravdu kolčava! Krkavec hrdina se nelekl. Ukáže jí, co dovede jeho zobák! Ale šelma drobná šust, a zmizela v díře. A zas šust, šust, byla tu zas a hned zase pryč znova. A po třetí šust, jen se mihla, a než se krkavec vzpamatoval, seděla mu na zádech a držíc se pevně drápy, z krku ssála teplou krev, marně sebou veliký pták házel, marně obracel po kolčavě ostré drápy i hrubý zobák, marně křídly tloukl a tělem malomocně sem tam zmítal. Než přišla z hejna pomoc, krkavec dokonával a šelma krvelačná svítíc očima, vítězně si na kořisti stála.

Husa a psi.

Stará husa začala voditi hejno žlutých housátek jako kuželek. V mateřské starostlivosti a bázni o maličké napadala a odháněla kde koho s cesty; ano, dala se i do starého Vořecha, pokojně se vyhřívajícího na slunci uprostřed dvora. Prohnala jej, zobák natažený jako píku, až do boudy.

U boudy byl na řetěze mladý Cikán. Ten užasl, vida Vořecha utíkat před husou.

»Tak bych skočil,« zabručel si pes mladý, »a bylo by hned po ní, po sípalce! Ty se necháš huse?«

Starý Vořech podal klidně vysvětlení:

»Má malé děti.«

Špačci a pes.

Špačci v budce na lípě nad psím kotcem v rohu dvora měli mladé a začínali krmiti.

Když starý Amín u boudy viděl to starých špačků lítání a shánění, tak bez oddechu od svítání do šírání, den ode dne ve větším a větším spěchu, divil se těm černým ptákům, že si sami nedopřejí najíst, všechno jen těm malým krkům věčně hladovým.

»Co máte za to,« vrčival konečně na ně, »bláhoví, tak se sami utrmácet pro děti —«

»Nám stačí za to za všechno,« špačkové šveholili, »radost, že dětem dobře chutná.«

Vrabci a kůň.

Hejno vrabců vysedající u zájezdné hospody dalo se z pouhé zvůle do starého koně, podřimujícího tu po obroku ve voze s obilím. Vyrušili ho svým skřekem ze chvíle oddechu a vidouce starocha bezbranného, dotírali směleji a směleji, až mu i vyčetli, jak dávno prý koně ubližují ptákům a jim vrabcům zvláště, že dávají lidem žíně na oka.

»Jak to?« ptal se opravdově vyrušený kůň.

Tu starý jeden vrabec dal se do výkladu, kterak čižbáři dělají ze žíní oka, jak mezi ně sypou zrní a kladou i jiná lákadla, a potom že se chytají do ok ptáci za nohy, za hlavu, ano mnohý i v oku hyne.

»A víte všichni, že je to všecko opravdu tak?« kůň táže se vážně.

»Víme, víme, víme!« vrabci mladí, staří čimčarali o překot.

»Nu, a proč tedy do těch ok lezete?«

Vrabci ani muk. Ztichli a stuchli se každý jinam, a starý kůň mohl v pokoji svůj verš dodřímati.

Pes a slepice.

Slepice spřátelila se s domácím psem tak důvěrně, že v rohu jeho kotce upravila si hnízdo a snášela vajíčka. I zalíbila se lákavá vajíčka psu; zkoušel, zkoušel, až jedno nakouzl, a že chutnalo, dokouzl a vypil, jen to mlasklo. Rozhlédl se potom, jako by mu svědomí nedalo, někdo-li nejde, a šups, zase do boudy a chlamst, chlamst, chvatem zpolykal vajíčka, až bylo hnízdo prázdné.

Když přišla slepice zase snést, nedaly mu laskominy a zpolkl vajíčko ještě teplé, sotvaže slepice z hnízda slezla. Ale slepice už potom nepřišla: vyhledala sobě jinde místo na nové hnízdo.

»Čečerátá,« lichotil se na ni pes po čase, když kutila blízko kotce, »co pak že už do mé boudy na své hnízdo nechodíváš? Vždyť je u mne místa dost.«

»Místa dost,« potakala si slepice chladně, »ale bezpečnosti málo.«

Myši.

Do špýcharu, stojícího o samotě stranou na statku, dostaly se na podzim myši. Že právě byla doba, kdy před zimou stahují se s polí, a ke všemu do špýcharu náhodou nikdo po delší čas nepřicházel, našlo tam havěti v krátkce tolik, až se myšmi všecko hemžilo.

A jak zbuřely v klidu a bezpečí! Nejen že vůči-hledě ujídaly obilí z hromad, ale hryzaly zrní i z rozkoše a nazdařbůh, zavrtávaly se do něho a spaly v něm, skákaly a honily se po něm, ano i do něho kálely.

V té zvůli starý myšák, jehož srst už od mnohých let a zkušeností životních, ponějvíce samých škod a lupů, zrezávěla, přišel na myšlenku, že by myši v tomto množství zde měly se zorganizovati na zabezpečenou nastalého blahobytu, a to prý nejlépe po zásadě „Jeden za všechny a všickni za jednoho“ a s heslem „Jen se nebát!“. Svolal pak hned myši tábor a měl dlouhou řeč.

Posily se mu dostalo od myši, která několik mladých let ztrávila pod podlahou školní světnice. Po-věděla shromážděným starou bájí, již tam slýchala, »Proč pes na kočku vrčí a kočka myši chytá« a na ní založila výklad o ctihodné starobylosti myšího pokolení.

Starý myšák potom rázně zakončil, pronikne-li všechny myši pravé uvědomění, že udolají každého kocoura.

Tu zasípalo něco ve střeše: »Nemylte se, kocour je kocour a vy jste jenom — myši!« Starý netopýr tak radil, jenž ve své skrýši v střeše byl celou poradu vyslechl.

Ale běda! Uražené myši útokem pustily se kudy bylo, tudy bylo, po samozvaném rádcí. A zle by bylo se starým bývalo, kdyby divým šramotem a zlostným pískáním tolika myši v tichu nočním nebyla bývala přilákána ke špýcharu — kočka... Tato nemohouc zavřenými dveřmi dovnitř, jen zamňoukala strachlivě na schodech, a v tom okamžiku nahoře rázem bylo po táboru i po prvním směleém útoku. Myši i s myšákem vůdcem honem honem zalézaly pod podlahu i do zdí, kde jaká díra, a mnohé nevyšly strachem kolik dní.

Myš a skřivan.

Rolník oraje příloh bezděky zkazil dvě hnízda na krok od sebe, skřivánčí se čtyřmi mladátky holátky na záhoně, a myší pelech ještě prázdný v díře vespod.

Vida, co se stalo, politoval ptáčků, ale po myši záškodnici, když se polekána objevila mezi hroudami, rozehnal se s napřaženou otkou.

Když sedlák dooral a odjel a všecko kolem zase ztichlo, sešli se skřivánek i myš u zpustošených domovů. Skřivánek tiše lkal, myška drobná soptila však vztekem.

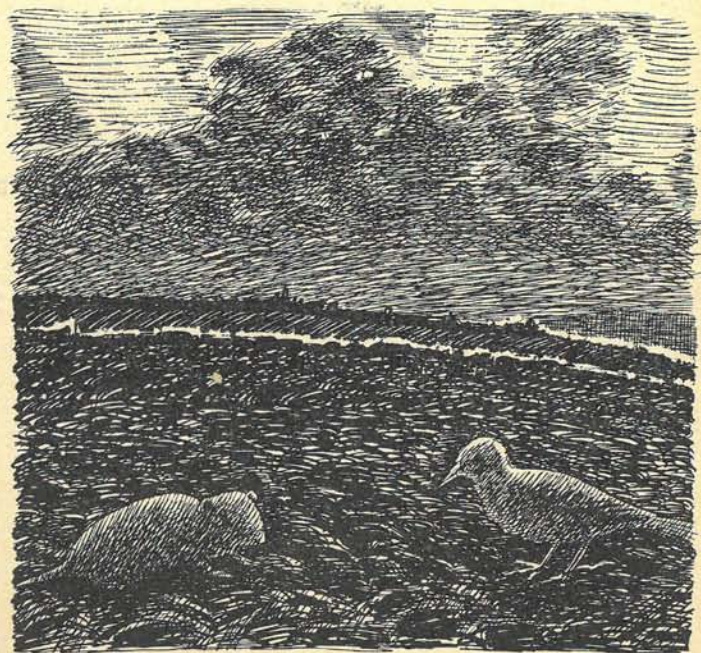
»Co tě tak nejdřív napadlo,« optala se ptáčka, »když jsi spatřil své obydlí i s rodinou v ssutinách?«

»Naříkal jsem na svou neopatrnost!« povídá zkomoucený skřivánek upřímně. »Neměl jsem stavět, kde se mělo orat.«

»A moje první bylo, že se pomstím sedlákovi!« myš na to. »Až zaseje, nazvu sousedek, podryjem mu všecko a zrní vyberem.«

»Já ne,« odporoval skřivan, »já mu budu dále pole čistit od hlístů a kobylek, aby úrodě boží neškodily, a při jeho těžké práci za pluhem budu jej zas jako jindy obveselovat svým zpěvem.«

S tím od myši odletěl.

Pstruh a losos.

Potkal kdysi kdesi na horním toku Otavy pstruh lososa, an právě se vracel do rodného kraje z dalekého moře. Všecek unaven a utrmácen dlouhou plavbou proti proudu losos tiše si seděl v podmolu stranou a chutě lokal čerstvou horskou vodu.

»Zdaleka-li, bratře, zdaleka?« optal se pstruh poutníka.

»Zdaleka, zdaleka!« odpovídal losos stručně. »Až z moře.«

»Z moře? No, to se ti tak chce, taková putování a prý rok co rok?«

Losos přikývl. »A teprve kdybys věděl,« dodával »co nebezpečí, co nástrah cestou číhá, co ran, než se dostaneme přes jezy!«

»Proč teda tak daleko do světa se vydáváte?« namítal pstruh.

»Pro snazší živobyčí!« vece losos významně.

»A proč že se tedy od dobrých časů zas vracíš sem do bídy?«

»Do vlasti!« opravil jej losos rozhodně. »Do místa rodného, nad něž milejšího v světě není.«

Pstruh ochotně poslouchal, poslouchal. Miloval i on své rodné vody a proto jich ani nikdy neopustil.

Losos ustav trochu, jako by si poliboval v tom vědomí, že je zase doma, dodal: »A což kdybys věděl, bratře milý, co v těch velkých vodách bahna a otravného kalu!... Jak by se tam nezastesklo tomu, kdo se zrodil v čistém proudu?«

Dva raci.

Ve vysluněné tůni na potoce v lukách potkali se dva raci, dva staří známi. Bylo už na nich znáti léta: Klepetáči obrnění jen tak tak že se štrachali ku předu.

»Jak je?« optal se první přece ještě s kuráží.

»I bylo by, ale stáří jde, stáří!« zastěžoval si druhý.

»Stáří, stáří!« potakal si první. »Marno všechno, co bylo, už nebude!«

»Věř mi, brachu,« začal druhý rak ze široka, »když si tak někdy za rosy vylezu do trávy a podívám se kolem, zdává se mi, že ten svět celý se mění a všechno k horšímu. Nic není, jako bývalo za našich mladých let.«

První zasekal odmítavě klepety a přistoupiv blíže k druhovi položil mu pravé důvěrně na záda: »Chlapíku,« vece, »svět se nezměnil, ale my, my!«

»I ty proudy, ve kterých žijem,« dotvrzoval si dál druhý sám nedbaje námitky, »zdají se mi kalnější, než bývaly!«

»Proudy proudí jako proudívaly, ale jak jsi napřed pravil: stáří! Stáří kalí naše zraky, že i čisté radosti života — jedny zdají se nám kalné, druhých už vůbec nevidíme, pro nás už jich není.«

Skokan a rosnička.

Žabák skokan vyhříval se na břehu u potoka, nad nímž rostlo bujné lískoví. Tu se v lískách něco hne, a žabák vidí — na hebkém, širokém lupenu lískovém sedí si žába rosnička, zelená všecka jako tráva a jasnýma očkama přátelsky hledí dolů na žabáka.

»Jaký to máš divný kabátec?« začal skokan z dlouhé chvíle posmívati se rosničce. »Takové zelenidlo, lišíš se jím zdaleka ode všeho našeho rodu. Já bych v tom nechodil ani po tmě!«

Mírná rosnička nic si z posměchu nedělala. Těšila se pěkné chvíli, kdy slunce mile svítí a hřeje, i hleděla stále stejně vesele.

V tom tu šust, šust — černá vrána váhavě se vznáší nad samým potokem.

Rosnička zavírá strachem očka, přitlačí se k lupenu a zelená jsouc všecka ztrácí se i bystrému vranímu oku.

Ubohý však skokan! Leknutím zmaten skáče sem tam, kvičí, ale marně všecko, vrána za ním hop, hop a klóf! Hynul přesvědčiv se pozdě, že rosničku zachránil jen její zelený kabátek!

Had a ropucha.

Hadu nadešel čas, aby se svlékl ze své kůže. Bylo mu to za nemoc a zkrotilo jej to tak, že, když znova vylezl ze své skrýše ve hromadě kamení a potkal se s velikou ropuchou, stal se sdílným i k té žábě. Postěžoval si jí, co bolesti a nepříjemností měl, než svlékl tu svou starou kůži.

»Hm, kůži!« odkmuchla si ropucha. »Což teprve, kdybys byl měl svléci svou hadí povahu!«

Stvoření včel.

Báje.

Když člověk vyhnáný z ráje vzpamatoval se jak moha ze svého zármutku, rozpomněl se nejdřív na boží soud, že má nyní v potu tváři dobývati chleba svého.

I vzchopil se chutě, aby znova nehněval Boha zanedbáváním jeho přikázání, a přemýšlel a robil, až urobil ze dřeva motyku, první svůj nástroj, a začal kopati a zemi vzdělávati — první práce člověka, počátek orby a základ usedlého života.

A jak kopal a kopal a se namáhal, brzy objevil se mu na čele podle slova božího i stálý průvodce námahy — pot. Ale člověk, kaje se z pádu svého a odevzdán jsa do vůle Boží, pracoval ochotně a vy-

trvale dále, pot pak kanul kapka po kapce do díla jeho na černou prst. Tu aj, dívaje se dobře, člověk zpozoruje náhle, že každá ta kapka jeho potu skanuvši, sotvaže se dotkne díla jeho, promění se ve stvořeníčko drobounké, okřídlené, jež vesele bzučíc ihned vzlétne do vzduchu a vznáší se a krouží kolem jeho hlavy.

Podivil se tomu člověk a potěšil se, porozuměv, že mu ukazuje Pán Bůh, jak se mu líbí přičinění člověkovu, že v nesmírné své lásce ani jedinké té kapce jeho potu z práce nedá přijít na zmar.

Že pot nejhojnější z čela se prýštil, nazval člověk živočicha včelou a doufaje nyní tím více v požeňhání práce své, s tím větší chutí a vytrvalostí kopal a pracoval a dále rád se lopotil a potil.

Než dokonal člověk dílo dne, hemžilo se a kroužilo a bzučelo vesele ve vzduchu těch křídlatých zvířátek z jeho potu tisíce a tisíce. A podivno, nevzdalovala se od jeho hlavy, nýbrž bzučela i hučela mocněji a mocněji, jako by ho o něco prosila. Leč nemohl tomu hned člověk rozuměti. Ustávaje pak večer od práce šťastně dokonané, pocítil v srdci touhu poděkovati Hospodinu za pomoc a ochranu a prositi o požeňhání první své práce. Povznesl tedy mysl k Bohu a padl na kolena. A hle, tu skanula na zemi ještě jedna velká kapka s jeho skráně a z ní vzletělo hned stvořeníčko nové, podobné sice všem prvním, ale větší a ta ostatní všecka hned k tomuto se radostně slétala, jako by byla na ně če-

kala, a všecka pak s důvěrou, jako děti matky, ho následovala.

Nazval pak člověk včelu poslední, jež povstala z potu provázeného modlitbou a již se všechny první tak poddaly, královnou.

Včely.

Báje.

Po stvoření světa rozešlo se všecko tvorstvo, přerozmanité podle tvárnosti své na zemi, ve vodách i v povětří, a žilo, jak co k čemu bylo stvořeno.

Ale po nějakém čase Hospodin, ačkoliv viděl, že všecko velmi dobré jest, naklonil se s láskou nespokojenou ke stvoření svému a poslal anděla na svět, aby všickni tvorové, kteří by ještě měli jaká přání, předstoupili a přednesli je Stvořiteli.

Přicházeli však většinou jen nespokojenci, a žádosti jejich byly u mnohých takové, že jen pokoušely hněv boží, a tak mnohým vyplnění jich bylo už i trestem. Jedni zajisté žádali o větší sílu, aby druhého snáze přemohli, druzí o nádhernější šat, aby se mohli chlubit a vypínati, a třetí chtěli hroznější zbraň; nejvíce však jich žádalo si míti větší žaludek.

A podivno, mezi žadateli objevila se i včela královna.

»I ty jsi mezi nespokojenci?« oslovil ji vyčítavě anděl stojící před tváří Páně: »Čeho ty ještě žádáš od Hospodina?«

»Prosím o dvojí,« odpověděla včela skromně, »předně, aby pokolení moje do skonání světa nepřestalo milovati práci, druhé, aby práce naše byla i jinému platna.«

Zalíbila se pokorná žádost Hospodinu a pravil: »Prosba tvoje vyslyšána. A žes prosila o ctnost vzácnou, kterou již mnozí opovrhují, i jiné vlastnosti dobré budou ti i rodu tvému přidány, a ty ze všech tvorů nejsladší chléb budeš jísti.«

A stalo se. Mimo pracovitost vynikají včely vzornou svorností, čistotou, dovedností a jinými přednostmi pro příklad i samým lidem. Jídají nejsladší chléb, vonný pot květin, a o ovoce své práce dělí se s člověkem, jemuž jest med i lékem.

Včela a komár.

Jednou za časného jara včela, obírající pel na jívě u potoka, z nenadání byla větrem sražena a spadla do vody.

»Помог, помог!« zaúpěla, dopadnuvši na znak na letky, a nohami malomocně zmítala do vzduchu.

Přiletěla malá jepice, vidí včelu v nebezpečí, ráda by pomohla; obletuje včelu, doletuje, postrkuje, ale vidouc, že je na to slába, pominula.

Přiletěla vosá. Sotva však poznala, že se topí včela, planouc starou nenávistí, ani se nepokusila o záchranu. »Proč nad vodu lezla!« řekla si a lhostejně též pominula.

Přiletěl komár. Zpozorovav, že včela už se sotva hýbá, chutě spěchá ku pomoci. Pomáhá si nad vodou křídly i dlouhými nohami, až včelku dostane ku břehu a tam na prut vrby, jež se skláněla do vody.

Byl svrchovaný čas; tak tak že se včela ještě zmohla, aby po prutu vylezla a se zachránila.

Když se vzpamatovala a ohlížela se po ochránci, aby mu poděkovala, komár byl již ten tam.

Po čase pak měl nehodu komár. Jakás libá vůně přilákala jej oknem do komory a v komoře do veliké báně; v báni čerstvého medu boží nadělení!»

Komár chce si pochutnati, sedne na med, leč, ó hrůza, vzácná šfáva objala jeho údy jako smrtonosná pouta. Čím se víc namáhal, tím hlouběji klesal. Polomrtvého našla jej tam hospodyně, chtěc nabrati medu. S hartusením vytáhla komára i s medem na špičce nože a vyhodila oknem do zahrady ...

Co se dál dělo, komár neví. Když se probral ze mdlob — div divoucí, seděl v trávě, údy byly sice obolené, ale volné a skoro již čisté, poslední stopy medu stíraly s nich včeličky, hemžice se kolem v malém hloučku. Nebylo pochyby, včelky přilákány medem, našly komára v trávě a jako dobré odbornice zbavily jej rychle sladkých pout a tak jej zachránily.

»Také já jsem jednou zachránil včelu,« vzpomínal si komár, »tenkráté od utonutí.«

»To jsem byla já!« hlásila se jedna vděčně.

»Je-li možná?« divily se její družky i komár —

A byla dvojnásobná radost z dvojího dobrého skutku.

Čmeláci.

Čmelák brumlák, byv překvapen na pastvě bouří i lijavcem a po nich brzkou tmou, byl přinucen přenocovati v kvetoucím jeteli. Přitlačil se k nachovému strboulu a dobře i měkce se mu odpočívalo.

Když se rozednívalo, spatřil na blízku ve květu kopretiny včelu, již nehoda včerejší přinutila právě tak nocovati mimo domov. Pozdravili se i dali se do hovoru, a než jim křídla oschla, čmel mnoho se dověděl, jak se v úle žije a hospodaří.

Leccos z toho rozleželo se mu potom v hlavě, že když se dostal zase domů, mluvil bratřím čmelákům jen o včelách a o včelách.

Soudil, že by už jednou čmeláci měli se naučit životní moudrosti od včel. Tak blízké prý jim příbuzenstvo a jaké jsou u nich dobré řády, jaká ve všem hojnost! Ani zimy bát se nemusejí. Platí prý tam hlavně dělba práce. Jedny snášejí, jiné plásty stavějí, jiné jako strážce domácnosti brání, jiné chůvy dělají mladému pokolení. Za takovou svornou prací jde i zvláštní požehnání; úle prý jsou plné žlu-

tých plástů, jak by nabil! Jen bedlivosti a spořivosti prý k tomu všemu třeba . . .

Obec čmelácká všechna byla těm zprávám tuze ráda; žádného nebylo mezi nimi, aby nebyl kýval.

Zvláště když slyšeli o těch plných plástech, troufali si mnozí, že oni čmeláci, přece silnější a větší drobných včeliček, dokážou i víc — jen chtít!

A teď opravdu chtěli. Všichni do jednoho chtěli a mnohými čestnými slovy hned se navzájem zavázali k vytrvalé práci a opatrné spořivosti aspoň po dobu hlavní snůšky.

A bylo. Čmeláci ráno ještě před včelami z mechového hnízda na mezi vyletovali, v šírání dlouho po nich ještě se vraceli. A jak si při tom libovali, když jim v krátkce všechny buňky prázdné zasvítily medem, takže honem i pláství přidělavat musili!

Leč netrvalo dlouho a čmeláci druh po druhu počali si stěžovati na prodlouženou dobu pracovní. Tomu dnes bylo o poledních hodinách tak horko, že se musil s prázdnou s pastvy vrátit a odpočívat v stínu hnízda, až by nastal chládek; druhý nemohl dál létat pro žízeň, třetí se tuze unavil, když jej vichřice překvapila. Konečně svolána nová rada a uznáno, že vlastně pro ně pro čmeláky není takových lopot a strádání třeba. Nějak vždycky bylo, nějak zase bude! A co prý se té zimy týče, ta že je ještě daleko . . .

Nejhorlivější navrhovali, že by se mohlo všecko ještě dohoniti, až nebude takové horko, ale i s tím zůstali v menšině.

A tak si milí čmeláci zas víc a více hověli, a když znenáhla potratilo se kvítí v poli, byly také buňky v jejich hnízdě na mezi prázdné . . . Nějaký čas troufili se opustivše bídu domova a živořili po květech pozdního bodláčí, a když začaly první mrazy, jedni vysílení hned hynuli, statnější zavrtávali se pracně do kůry zemské, ponechávající všechnen svůj osud milosrdí matky přírody.

Mouchy.

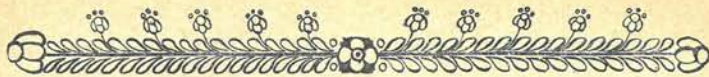
Dotěry mouchy nahnaly se za jediný den v čas žní otevřeným oknem do selské jizby, že jich bylo, kam se podíval, celé roje. A čím více jich přibývalo, tím byly smělejší a drzejší.

Když pak před nimi utekl ven i v koutě dřímající starý pes, napřed hodnou chvíli marně po nich se naoháněv, hučely mouchy v bezuzdné radosti, co že svou drzostí dokážou.

»Jen směle všude a na každého!« bzučely si na větší a větší zvůli. »Smělost z malých dělá veliké — vždyť je nás tolik, tolik — všichni se nás ještě budou bát a naše bude všechno — — —«

Konečně zdivočely tak, že si vedly ve světnici, jako by tam bylo všechno jejich a pro ně. I na okraji úmysl svévolně se proháněly, z níž člověk jedl, a jemu jako na posměch na ruku sedaly, která je odháněla . . .

Tu došla člověku trpělivost. Nalécel na havěť dotěrnou muchomůrek a po malé chvíli počaly se mouchy v letu potáceti, padati a svíjjeti, pykajíce za svou zvůli hromadným hynutím. Brzy prořídly roje, ale mouchy, které zůstaly, navykly drzostí slepé, neviděly ani hrůz smrti, až pohynuly poslední.

Moucha a včela.

Veliká zlatolesklá moucha těkala a vrnila mezi všelijakým hmyzem po kvítí na slunné stráni a samolibě si bzučela: »Jak jsem já krásná, kdo se mi kde vyrovná? Má hlava, můj život, nožky, křídla — všechno od stříbra, zlata! Kdo se mi vyrovná, kdo se mi vyrovná?«

Na velikém modrém zvonku setkala se s ní včela. Slyšíc ty muší chlouby, tuze si ji prohlížela. A moucha marnivá honem vykládala a předkládala prostačce včele všechny své krásy. »To se na mne díváš!« končila samolibě.

»Dívám, dívám!« včela na to skromně. »A marně hledám, co v chloubě tvé by bylo z vlastního přičinění.«

Mladý pavouk.

Mladý pavouk vyhledav si pro obydlí příhodné ústraní v rohu mezi oknem a stěnou, dal se chutě do práce. Předl a tkal pilně a že bylo právě podmračno — co pavouci při tkaní nejraději — snoval a tkal, až byla do večera hotova síť, proň jako plachta.

Byl však též unaven. Proto zalezl si do pozadí pavučiny a spal a neprobudil se, až ráno slunce svítilo.

Tu milý pavouk, sotva otevřel osmero svých očí, všecek užasl. Dílo jeho v slunečním jase tu před ním všecko samé stříbro a zlato a drahé kamení duhových barev!

I zmocnila se pavouka pýcha a z pýchy samolibost tak jej oslepila, až i sám věřil, že všecka ta nádhera jest vlastní jeho dílo.

Slunce však znenáhla vystupovalo výše, osušovalo přitom rosné krůpěje, jež za nočního chladu uvázly na pavoučí přízi, a aj, zlata i stříbra vůči hledě ubývalo — konečně, když se octl kout s pavoukem ve stínu, viděl a věděl určitě, že dílo jeho není než vetchá pavučina.

Dva mravenci.

Starý jeden mravenec vyšel si z mraveniště na pastvu s mladým, jež měl na opatrování, aby jej naučil potravu sháněti a vůbec probíjeti se životem.

Našli spolu pšeničné zrno utroušené v trávě. Chutě se ho chopili. Ale co jim dalo námahy a práce a přemýšlení, co tahání a převrácení a zdvihání, než je dostali z urostlého drnu na hladkou, ušlapanou pěšinu, asi v půli cesty od mraveniště. »Teď už bude hola,« oddechli si radostně, »cesta volná!«

Než, aj, tu spatří je žlutý strnad z roštiny nad pěšinou, mžikem zafičí jim nad hlavou a zrno, jen to cvaklo, zmizelo v ptačím zobáku.

Mladý mraveneček hleděl všecek užaslý za ptákem; starý, jako by se nebylo nic zvláštního stalo, ohlížel se již zas po jiné obživě.

»Jakým právem vzal nám ten pták od úst, co jsme si tak pernou prací připravili?« divil se mravenec mladý vzplanuv hněvem.

»Právem? Je silnější a tu je všechno marné!« po učil jej starý smutně.

Pavouk a včely.

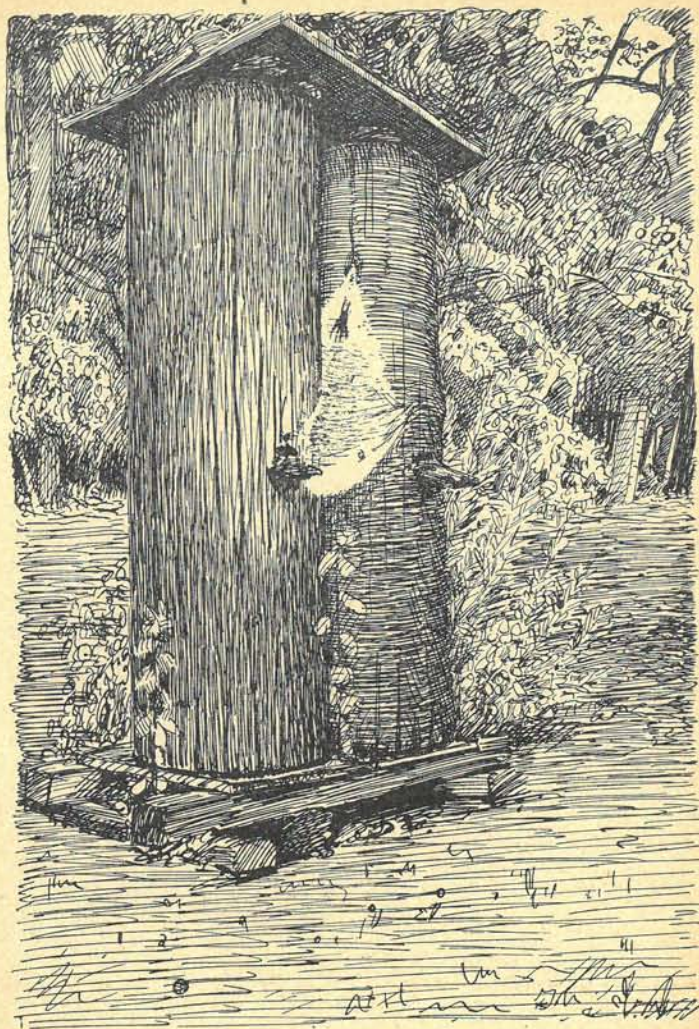
Chytrák pavouk vyžádal si od včelek, aby směl na včelíně mezi dvěma úly upřísti si pavučinu, své obydlí. Dobračky včely dovolily.

»Hleďte,« pravil pavouk, začínaje tkáti, »jaká krása! Každá nit moje hraje duhovými barvami; jenom déšť a vítr nesmí přijít na ni. Proto jsem vás prosil o přístřeší. Však vám budu vděčen!« lichotil se pokračuje v díle. »Až nastanou chladna, opředu vám také česna, aby vítr a mráz dovnitř nevnikaly.«

Včelky spokojeně bzučely.

Ale sotva pavouk dopředl, na síti jeho začaly se houpati mrtvoly a údy zardoušených much a hmyzu všelikého.

A když se začínal podzim a hmyzu ubylo, zákeřník pavouk opravdu opředl i česna, ale to aby mohl lapat a dávit včely, které úkladů netušice do síti se zaplétaly.

Cvrček a hrobařící.

Lasička zadávala na výslunné stráni krtka a nechala jej ležeti. Že byla právě vedra, pohozená zdechlina začala brzy páchnouti.

Černoch cvrček, který si byl před nedávnem na blízku vyhrabal a vyhladil malý příbyteček, už si umiňoval, že se bude raději stěhovati...

Tu náhle zavrní něco vzduchem a na zdechlinu sedá velký brouk s černými a žlutými klikatými pruhy na zádech. Netrvalo dlouho, jako na zavolanou přiletí druhý, třetí a všichni kolem mrtvoly a po ní i pod ní samý spěch a samá práce. Cvrček pohlížející na ně občas shora nemohl se dosti vynadivit, jak zdechlina znenáhla začala se v zemi ztráceti, ano do večera zmizela docela.

Když se potom objevil na povrchu ještě jeden brouk hrobařík jako na prohlídku, dobře-li vše uděláno, nemohl cvrček déle zdržeti svého podivení a pravil: »Jak jenom vydržíte v takovém zápachu konati tak těžkou a spěšnou práci?«

»Nemyslíme na obtíže, nýbrž na to, jak platný konáme v přírodě úkol pohřbívající pohozené mrtvé a tím zároveň živé chráníce od jisté nákazy.«

Chrobák a mravenci.

Chrobák, povalující se líně v prachu silnice, spatřil podál mravence, an se břemenem větším, než byl sám, se lomozí a moří a spěšně je dopravuje blíž a blíž ku mraveništi.

»Bláhový,« osloví chrobák mravence, »že se nebojíš, tak malý tvor, tak velkého břemene!«

Mravenec se trochu zarazil, ohlédl se, ale už byl zase v spěchu. »Ne, ne!« pravil poté rozhodně. »Břemene sebe většího se nebojím, ale toho se bojím, abych se s večerem nevrátil domů — s prázdnem.«

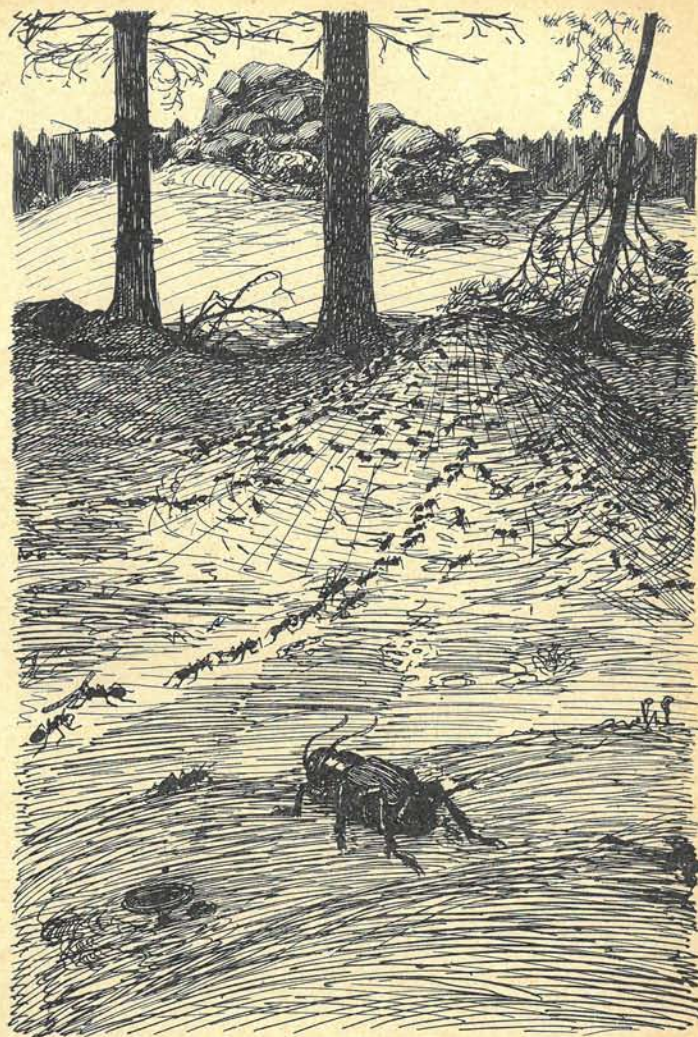

Cvrček a mravenci.

Mladý cvrček, pustiv se kdysi z domova, ze své těsné dírky na výslunné stráni, trochu dále »do světa«, přišel ku mraveništi. Viděl je poprvé, hromadu ohromnou špendličí a snítek drobných, a po hromadě a pod ní a kolem ní všude mravenců jen jen se hemžilo a všichni samý spěch a shon.

Cvrček se díval a divil převeliké obci malých pospíchálek a zvláště nemohl pochopiti, že jsou všichni tak zticha. »To nás cvrčků býti tolik pospolu, domyslíl svůj údiv nahlas, »hory by se zelenaly od křiku a zpěvu!«

»Nás neslyšet,« pověděl mu na to skromně jeden z mravenců, »zato tím více vidět naši práci.«

Mravenci a mravkolvi.

Mladý mravenec jda po pastvě potkal podál mraveniště starého, který zděšeně pospíchal proti němu a zdaleka již jej vracel. Mladý postál okamžik, ale pak chtěl na starém honem zvědět, co jej tak poděsilo.

»Mravkolvi, naši největší nepřátelé, usadili se tamto blízko naší osady,« vysvětloval starý. »Jen aby nikdo z našich se nepouštěl v tu stranu, sice neopatrný krok zaplatí životem.«

Mladý mravenec byl pln síly a kuráže, nelekal se, naopak naléhal na starého, aby mu aspoň způdali tyto hrozné nepřátele, jichž dosud neznal, ukázal a něco mu o nich pověděl. Starý nechtěl; na velké prosby teprv dal si říci, ale mladý musil slíbiti, že se nevydá v nebezpečnost dále, než kam jej starý pustí.

Mravenec starý kráčel napřed. Postupoval zvolna a často se zastavoval i ohlížel; mladému bylo

to až divno; neviděl nikde stopy po nepříteli žádném. Najednou mravenec starý vylezl na povýšený kámen a když mladý vyběhl tam za ním, ukazoval mu v tvrdé lesní půdě na pokraji lesa pěkné vyhlazené důlky mezi špendličím, vysypané drobounkým písečkem.

»Tam,« vece starý, »v každém tom důlku na dně ukryt číhá ukrutný náš nepřítel mravkolev. Je několikrát větší nás, obluda nehybná, sotva lézti dovede, ale kusadla má strašná; jimi dovede i písek metati za kořistí. Běda, kdo by z nás se dostal jednomu důlku na okraj.«

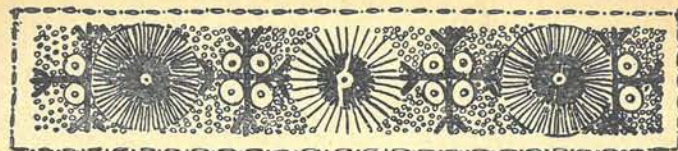
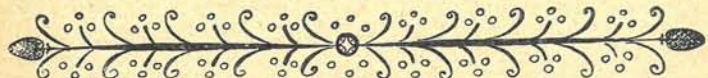
Mladý mravenec poslouchal, poslouchal. Ale když viděl kolem všecho v tichu a klidu, nechtěl těm hrůzám věřit.

»Přesvědčím se,« projelo mu odváživě mladou hlavou. Zkušený starý hned mu viděl v očích tu odváživost; bránil, prosil, zdržoval mladého odválivce, ale marně. Ten honem s kamene a nejkratší cestou k nejbližšímu důlku. Starý nechtě musil za ním. Což kdyby mu chybilo a bylo by třeba pomoci? A sotva to domyslí, již vidí, jak se pod mladým druhem drobný písek od okraje sype a on padá, padá — už i zákeřník mravkolev obláčky prachu po kořisti jistě metá. Starý mravenec chce mladému pomoci, vrhá se za ním, ale pozdě vidí, že mladý mrštnými údy přenesl se bez úrazu přes důlek, kdežto on staroch v okamžiku ocitl se jako v kleštích v kusadlech mravkolva.

Mladý, vida, co zavinil, zoufale kvapí zpět, namáhá se, pomáhá, leč marno všechno. Krvelačná larva ukryta jsouc v zemi v bezpečí kořisti nevydá.

»Ó, bratře, umíráš« — lká mladý zděšen — »za mou mladou zvůli hyneš — jak blud svůj napravím?«

Starý svíjeje se v bolestech trhaně mluví poslední svá slova: »Chraň sebe, prchni — proti úkladům marna odvaha i síla — — — A radou starších víckrát nezhrdej! — — — Za bratry, bude-li třeba, jako já za tebe se obětuj!«

Kovářík a cvrček.

Brouk kovářík tiše si seděl za chladného rána v paždí lístku na lodyze kvetoucí vrbky na stráni a vyhříval se na sluníčku, když tu náhle zasvištělo vzduchem a klap! pták hmyzožravec v letu zobl po brouka. Ale chybil mu, a kovářík spadl na zem. Pták za ním! Sednuv podle brouka dívá se naň, dívá, ale zobnouti jako by se mu už nechtělo.

Kovářík bez hnutí leží na zádech, nožky složeny dohromady, jako mívá hmyz mrtvý. Ptáček zakroutil si hlavičkou a frnk! Patrně mu přešel zálusk na mrtvého.

Milý kovářík však ještě potom, když pták odletěl, ani s sebou nehýbal.

To již bylo divno černocho cvrčkovi, který celý výjev pozoroval z blízka ze své malé budky v hlině. »Zahraji mu,« pomyslí si. »Snad jej mé housličky vzkřísí.«

Povylezl a spustil hodně zvučně »srp, srp — srp, srp —«, až uši pronikalo, ale kovářík ani hnutí.

»Ubožák ubohý, snad v pádu zlomil vaz,« přemítal cvrček, »je opravdu mrtvý.«

Popošel potom ještě blíž, soucitně si obešel a prohlédl »mrtvého« a vracel se v tiché soustrasti domů. Před samým příbytečkem svým ještě se ohlédl po nešťastném kováři — ajta, milý kovář žije! Pohnul jednou nohou, pohnul druhou, pro jistotu potom trochu počkal, pohnul třetí a už víc a teprve když viděl, že nebezpečí pominulo, čile se obrátil a na nohy a živ i zdráv honem spěchá zase na slunéčko.

»I ty kováři, šibale šibalská,« volá za ním cvrček, »já mněl, že už jsem ti odzpíval a ty zatím —. Kde ses naučil tak chytré lsti?«

»Lest na oko,« bránil se kovářík, »ale našemu rodu jediná zbraň, když je zle. Či neviděls, milý houdku, že mi bylo o život? — — — Taková chvíle naučí tě, čeho bys jindy nedovedl.«

Bourec a pavouk.

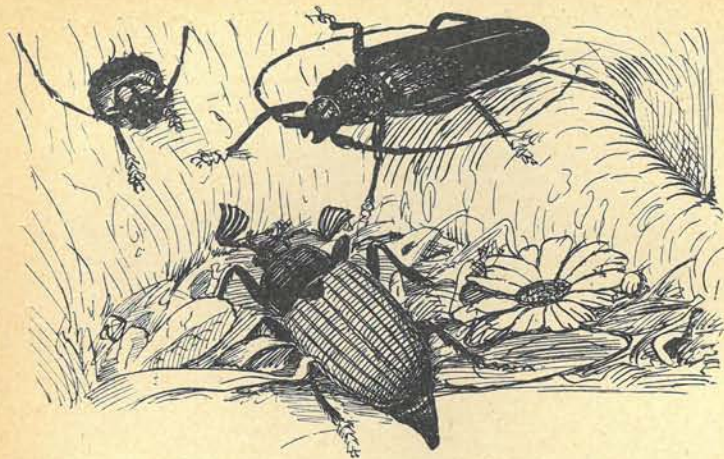
Housenka hedvábníčková, když jí přišel čas, aby se zakuklila, hledajíc si příhodného místa zabloudila z lísy v kůlně, kde bource pohromadě chovali, až někam do přítmi mezi trámy. Tam na blízku seděl si právě veliký pavouk křížák ve své pavučině, číhaje na kořist.

Bourec uvelebil se na svém místě a nevšímaje si souseda, začal přísti a soukati svou příjemnou nit. Soukal a snoval vytrvale celý den, ale příze — krásné ovšem — zvolna, tuze zvolna přibývalo.

Pavouk potutela s vysoka se díval na hedvábníčka, až se mu i vysmál: »Nejde ti to; je vidět, jsi nějaký nehyba! Pohleď na mne, jak se tká i přede!« A prudce se rozjel po pavučině. »Já šups sem, šups tam, a za chvíli je celá plachta. Tobě jde to pomalu i ztěžka.«

»Pomalu i ztěžka,« bourec přiznával skromně, »ale já předu hedvábí a ne — hadr, pavučinu!«

Chroust a tesařík.

Chroust po veselém nočním reji s bezstarostnými soudruhy pochutnal si ještě k ránu na křehkém, polo-rozvitém bukovém lupenu a usnuv při jídle spal a spal, neprobudilo ho ani, když mezi dnem se strhl prudký vítr a lomcoval větvemi.

Tu náhle duc, plesklo na zem a milý chroust jak dlouhý, tak široký ležel tu na zádech. Že se v spaní špatně držel listu, vítr shodil jej se stromu. Procitnuv a vida, co se stalo, sebral zvolna otřesené údy a pomyslně si: »Ještě že to bylo tak!« Pomalu se potom štrachal po zemi. Ale hle, tu spatří kamaráda:

tesařík vylézá právě z pěkné do kulata vyhlazené díry v pařezu, jako by ji vyvrtal.

»Aj, jaký ty tu máš pěkný útulek,« libuje si chroust, »suchý, teplý a bezpečný! Jak jsi se zaň, brachu, dostal?«

»Vlastní prací, dlouhou, vytrvalou prací!« odpověděl tesařík. »Chceš-li, místa dosti; chop se dřeva, kusadla máš dobrá, hlodej, vrtej pilně pilinu po pilině, pěkně při práci vytrvej —.«

Chroust nedočkal přátelského naučení...

»Pilinu po pilině,« opakoval si s úžasem, »v takovémhle lopocení trávit veselý čas jarní... Ne, ne, to ať raději na mne prší!« Roztáhl krovky a vrrn! A prší podnes naň a na takové všecky.

Klíště.

Hladové klíště pustilo se do světa, hledajíc, kde by se chytilo — ovšem na cizí útraty. Všecko schlíplé a překříhlé našlo na mezi ovčáckého psa.

»Pusť mne ohřátí se do svého kožicha!« prosilo klíště. »Jsem tak malý tvor vůči tobě, že mne nepoznáš a já se ti odměním: pokud s tebou budu, nikdy nezaspíš a nebudeš od ovčáka proto bit ani plísňen.«

Ovčácký pes podíval se obezřele na malého prosebníka. »O trochu tepla v mém kožiše by nebylo,« vece, »veliký pravda nejsi, ale nelíbí se mi, že máš na malé tělo tuze veliké zuby.« A odběhl.

Klíště dolezlo pak až do stáda ovec a tam prosbu opakovalo. Dobrácké ovečky dlouho nepřemýšlely, zla netušily. Zato už dlouho a dlouho trpí od krvežiznivých klíštat.

Mníšky a lumci.

Zákeřné mníšky nesly zhoubu krásnému širému lesu smrkovému, jenž pokrýval rozsáhlé pohoří. Nejprve objevily se ve vzduchu jako první sněhové vločky bělavé mury a za soumraku vtrousily se do lesa. V noci jako zlodějové vplížily se mezi stromy a v korunách do paždí větví i po kmenech do puklin kůry všude nakladly milliony drobných vajíček.

Stromové, velikáni ušlechtilí, chovající ochotně na svých klínech hojná hnízda ptáčat a živící na tisíce drobných tvorů všelijakých, povzneseni jsouce nad všecku zlobu, netušili zlých úkladův. Šuměli dál velebně své žalmy a dýchali pokorně kadidlovou vůni k nebesům. Ale začala se líhnout zlořečená havěť, začaly se rozlézati šeredné housenky, rostly, množily se a rozdíraly se drze, až hemžily se nespočetné a hryzaly všude, všude.

Zachvěly se stromy, zaúpěly vichrem, ale pozdě zděsily se zhouby. Mníšky slézaly se do korun a osadily a hldaly a hryzaly bez přestání vonné jehličí, plíce stromů...

Hrobové ticho zavládlo v místech zhouby, rušené jen hryzáním a šelestem padajícího jehličí i trusů od žravého hmyzu. Zvuk příšerný! »Smřt, smřt, smřt!« šustilo to po suchém stlaní jako vytrvalé hodinky umrlčí... Jistý svědek smutný, že zkáza úžasně pokračuje. A opravdu. V několika dnech do temného druhdy lesa prosvitlo slunce a stromy holé a poloholé stály mrtvolami jak zakletí obři v pohádce. Děsný pohled!

Ale neděsily se mníšky zákeřnice; housenky z díla zkázy ztučněly, slunily se teď spokojeně, slezly v houfy a měly sladké chvíle — leč ne na dlouho!

Velká zloba velkou volá pomstu a v přírodě stíhá bez prodlení trestající Spravedlnost.

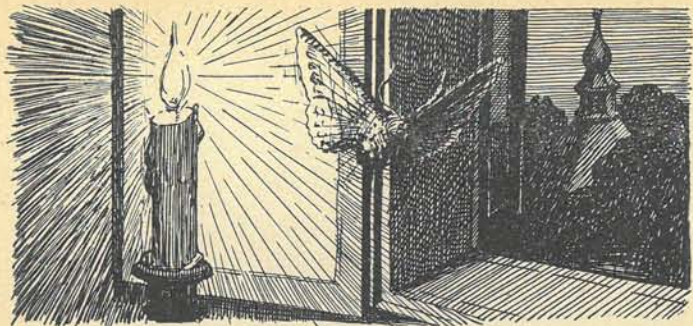
Tak i ve zničeném lese. Když byly zákeřnice v nejlepším, milé sluníčko vnikající do ohlodaných smrčín zavedlo tam živočichy nepatrné, lumky, jako drobné komárky, a posvítilo jim dobře na ztučnělé housenky. Lumci v krátkce, kde se vzali, tu se vzali, jako by se byli sezvali a sletěli z celého světa, hemžili se a vrnili, až se vzduch chvěl zvukem: To byla mníškám píseň pohřební, ač toho netušily.

»Co vy to tak tady, drobotiny?« osopily se na ně, nedůtklivě sebou házejíce a kroutíce proti nim hlavami.

»My, my? Na vás-s-s-s-s, na vás-s-s-s-s!« sipěli odvážlivě lumci a už bez milosti napadali vypasená těla housenek a do nich přímo nakladli teď oni vajíček a mladí lumečkové v podobě nepatrných červí-

čků, celé hnízdo v jedné každé housence, vyjídali tuk její, nechávající se tělem housenčím zahřívát a nosit, až dospěli a tak mstou přísnou všichni dohromady zároveň odvrátili hroznou zkázu od lesů sousedních.

Můra a svíce.

Veliká můra vrazila za večera otevřeným oknem do síně, kde stála na stole hořící svíce. Světlo ji dráždilo. Těkala chvíli netrpělivě při stropu a když svíce nedohořivala ani nehasla, začala na ni útočiti; napřed začínala slovy.

»Máš ty bídný život!« brumlala. »Krátký dost a ještě takhle dát se znenáhla šířat hltavému plameni!«

»Kdo žije jen a jen ve tmě, nepochopí, jak vznešeno je šířit světlo!« svíce odmítala posměch vážně. »A tím méně pochopí,« dodávala, »kdo nenávidí světla, jako ty, jak platný život — byť i sebe kratší — obětovat se pro světlo.«

Poražená mravně chytila se můra násilí: vši silou vrazila do plamene svíčky, ale světlo zůstalo světlem a můra potemnice — spálila si křídla...

Strýček Škrtil a zvířátka na dvoře.

Strýček Škrtil jel na pole pro brambory. Vyjžděl ze dvora a všecka čtyři kola žiznivě vrzala a písкала. Kohout strýcovi hned připomínal: »Nemazals vůz!« A kačer přiznával moudře: »Kdo maže, ten jede.«

Ale strýc Škrtil mrzutě na kohouta: »E, co bych mazal, je to jen pro brambory!« A šlehl herku, aby nelibá muzika tak dlouho netrvala.

Rychlou jízdou však kola se rozehřála a vysušila ještě více. Když strýc se vracel s nákladem, kobylka se činila a potila až až, ale vůz ne a ne z místa, až strýc Škrtil, měl-li se dostat s brambory domů, musil chtěj nechtěj koníkovi pomáhat.

Ve vratech přivítal jej zase kohout; vyčítal mu zas: »Nemazals vůz!« Holub od budníka posměšně už broukal: »Nechtěl jsi mazat, teď musíš tahat.« A kachny s kačerem zase připomínaly: »Kdo maže, ten jede; tak, tak.«

Strýc už teď také věděl, ale pozdě.

Ptáčník a ptáci.

Ptáčník zašel si z jara za náhlé pozdní vánice na močály v lukách, kde sníh nezůstával ležeti a kde tudíž slétali se hladoví ptáci, mohouce na potravu k zemi. Zašel na močálek jeden a nasypal hodně zobání, mezi zrní natáhl pak tajně ok. Leč opatrní ptáci, jako by si byli řekli, všichni do jednoho nedůvěřivě poodletěli na močály druhé, prázdné a na zrní ne a ne se vraceti.

»Hloupí ptáci!« zažehral si čižbář, když vrátiv se nenašel ani ptáčka u zobání. »Člověk vám tu tolik dává, a vy v žaludku hlad a odlétáte, zrní se ani nedotknete.«

»Nedá nám to,« ptáci způdáli cvrlikali, »že nevíme, proč a zač se nám tu tolik dává. A ta nejistota je silnější než hlad.«

Hoch a vlny na vodě.

Hoch sedě u potoka pozoroval, jak na povrchu vody vlnka za vlnkou pospíchá a všecky chutě jen ku předu a ku předu a žádná zpátky ...

»Ó, vlnky tiché, kam pospícháte?« dí mladá duše bezděky.

»Nevíme kam,« šeptají vlny sdílně, »víme jen, že ku předu se jde jistě za cílem svým, jež má všecko pod nebem ... Máš jej i ty — — — Nedo-
chvátáš-li se ho, jistě se ho nedospíš.«

Člověk a studánka.

Unavený pocestný napiv se z lesní studánky, jež se mu namanula při cestě, a občerstviv se, zálibně zadíval se do její křišťálové hladiny, v níž viděl svůj vlastní obraz jako v zrcadle.

»Studánečko, studánko,« zahovořil člověk rozmarně, »nač a proč si chytáš obrazy všech lidí, kteří se z tebe napijí?«

»Abych věděla,« šeptala studánka, »také-li někdo z těch, kdo se zde občerstvili, přijde jednou a vyčistí mé dno i prohodí zarůstající stružku, pamatuje ne na mne, ale na mnohé a mnohé, kteří po něm přijdou pít.«

Rozbouřený rybník.

Rybník v pěkném položení mezi lesnatými vrchy zhrdnuv, že se v jeho azurné hladině shlízejí i nebe-tyční lesní velikáni, ano i slunce, měsíc a samo modré nebe, zčeřil své vody a pozvav si na pomoc víchr, bil zpěněnými vlnami do rákosí, lámal je a hučel zlostně: »Já, já! Já vás všechny živím!«

A trhal běloskvoucí růže leknínové s rozložitými listy: »Já vás všechny živím!«

A rval a rozmetával hnízda ustrašeného vodního ptactva: »Já vás všechny živím!«

A nabíral do proudu polekané ryby, malé, velké, se všelikým vodním hmyzem i tloukl jimi o kamenný břeh: »Já vás všechny živím!...«

S víchrem však přihnán byl zdáli černý mrak, jenž hustý a těžký snesl se mezi lesy.

Když tu od rybníka hučelo až k oblakům opět a opět: »Já vás všechny živím,« zablesklo se a zahřmělo v mraku: »A kdo živí tebe?« — —

V tom začalo z mraků líti a líti, ve chvíli se všech stran valily se do rybníka proudy vod, protrhly konečně hráze a za hodinu, když vodní strž ulehla, ze vši pýchy rybníka zbyla jen bahnitá dolina.

Po povodni.

Rolník s řadou sekáčů dosekali hustou, svěží trávu na velké louce v údolí a za zpěvu hrabaček začalo se sušit seno.

Náhle však z nejkrásnějšího slunečna objevil se na nebi obláček a druhý, rostlý, spojily se v mrak a mrak houstl, až zaburácela bouře, déšť se přihnul a lilo i lilo, že lidé nestačili ani dáti seno do kupek a musili utíkat. Ve chvíli valmo valily se do údolí velké vody... Celou noc ještě potom povodeň hučela a zuřila.

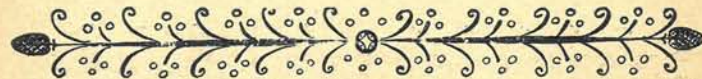
Když ráno voda opadala, rolník vyšel k své louce stál tu všecken zoufalý.

»Dravé, loupežné vody!« odsnažil si, hledě smutně na louku posečenou s mnohým potem a námahou, kde místo vonné píce naneseno tu kalu, tam kamení, onde zas výmolem vybrána jáma. Ostatek přikrývaly ještě valící se proudy.

Tu zaječela prudkým vírem dravá voda a z kalných proudů hučela: »Křivdiš, člověče! Veliké vody pokračují v díle Stvořitelově, kde jiné živly ani ruka lidská nezmohly by nic — — — Po tisíceletí smývaly jsme hlavy hor a vyrovnávaly údolí, nadělaly jsme rovin s úrodnou prstí, aby na nich na nové věky rostl chléb pro všeliký tvor — — — Tak velikých dobrodiní nelze konati bez velikých změn; tu ubíráme, tam přidáváme, ale neloupíme, nám jest všeckna země — boží!«

Rolník stál zadumán.

»Přilož ruku k dílu,« slyšel z vln mírněji a mírněji, »výmoly zarovnej, kalem pohnoj pro větší úrodu příšší, povznes mysl, ale hlavu skloň před tajemnou Rukou vládnoucí v přírodě!«

Stromy.

Štěp, vypěstovaný ve školce v závěti, vysadili do sadu na stráni do větrů. Uj, jak se mu tam těžko zvykalo samostatnému životu!

Když přicházivaly mrazivé větry a bouře, stromek všečen se pokaždé chvěl a zmítal sebou a s podivením a úctou hledíval potom na staré stromy kolem, jež v největší bouři stály majestátně, jen v korunách vážně si šumějící a vši psotě sebevědomě odolávající.

I optal se mladý stromek starých s důvěrou, co jim dodalo takové síly.

»Právě ty bouře nás otužily,« stromy šuměly vážně v odpověď, »a tebe otuží také, jen korunu vzhůru a hned prvním ranám se nepoddat!«

Přerostlá pláň.

V mladé dubině vzklíčila z utroušené nějak pecky třešeň a nikým tu nevšimána pláňka rostla divoce zároveň s duby. Dlouho se jí líbil ten volný život: Nikdo jí neštěpoval, nešlechtil, nikdo vlků neodřezával, jak rostla, tak rostla.

Ale přišel čas květu a plodu a milá třešeň — zakvétajíc jen prochudlým květem ve vrcholku a zasedajíc ještě chudším drobným a trpkým plodem — zamyslíla se a zasmušila. Cítila, že v nitru jejím skryta lepší stránka, ale zanedbána, zdušena... Zasténala, zaúpěla o pomoc, o vysvobození.

Našel ji tak člověk, na štěstí přítel stromů, sadař. Zželelo se mu zdivočelého mladého stromu, ale jak pomoci? Na přesazení a štěpování tak pozdě! A zas nechati strom zdravý, ušlechtilého jádra tak pustnout jako dřevo v lese?

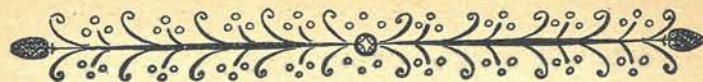
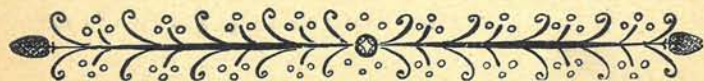
»Zkusíme to!« rozhodl se konečně člověk a slíbil pomoc zastaralé pláni. »Nebude však,« dodal, »bez velikých ran a bez utrpení pro tebe a bez námahy pro mne!« Vyčkal potom času ku přesazování, oko-

pal kořeny do široka i do hluboka, vlky odřezal a pláni přesadil do štěpnice.

Avšak strom vyrostlý v lese těžko zvykal v sporádaném sadě; choulíval se, když mu čerstvý vzduch povíval větve, a svěšoval malomocně listí, když naň jasné slunce rádně zasvítilo.

»Pozdě na tě došlo, pozdě!« litovával ho štěpař chodě kolem, ale nepouštěl z péče přerostlé pláne.

V druhé míze zapustila přesazená třešeň nové kořeny a oděla se slibně hustším listím. S novým jarem provedl již štěpař šlechtění. Planá koruna musila dolů, větve divocejší všechny odřezány až na krátké pahýly, do nichž nasazeny ušlechtilé vruby. Když potom míza začala hnáti do pupenů, milá třešeň, k nepoznání, začínala rozvíjeti jak mladoučký štípek od vrubů, ale plnými květy i bohatými listy. Že měla síly nadbytek, rostla ovšem rychleji, ze vrubů zakládaly se znenáhla větve, ale koruny košaté a husté, jako jiné ovocné stromy, už opožděná pláň nikdy nenasadila, ani ovoce, ač zdárné, nebylo tak hojné, co byl strom stromem. A tak štěpař často si při ní vážně vzpomínával: »Škoda stromu, zanedbáno-li v čas štěpování!

Třešňový štěp.

Na sadě poprvé zakvítal třešňový štěp. Jak tu stál mladý a svěží v májovém slunci, obalen jsa běloškvoucím květem, byl všecek prozářen radostí života.

Však nastojte! Za prvního šíření zavířilo vzduchem a kde se vzali, tu se vzali — chrousti se rozlétali po sadě. Nalepilo se jich na štěp jako zvonců a hlodali a hryzali hebké listí i útlý květ — za dva, za tři dni štěp ubožák stál smutně všečen zedrán.

Ale potom také zhoupci chrousti jak se objevili, tak náhle zmizeli, a májová vláha osvěžila mladé síly v štěpu, že zvedl zas vesele korunu a brzy zasedaly zbylé květy slibnými záražkami — pro štěp zdatný nová radost života!

Leč tu nová rána! Bouře s vichrem a krupobitím stloukly očekávané úrody dobrou půli, div ještě štěpu nezlámaly.

Ale po bouři zas osvěžení neslo živné slunce a nové vláhy. Na štěpu počaly se zardívati krásné plody; co jich ještě bylo — nad očekávání! Mladý štěp radostí plesal a vánek ovívající mu skráně šeptal: »Tak je život — jednou rukou raní, druhou chrání!«

Jabloně stařeny.

Bylo v máji. Zazelenaly se louky, stromy pučely a rašily a kvetly, zpěvem a plesem ozýval se luh i lháj. V sadě bělaly se třešně, jako by je sněhem obalil, na hrušních a na jabloních pukala narůžovělá poupata v první bělostné květy.

Ale ubohy a smutny stály u plotu dvě jabloně, dvě stařeny: jedna ještě košatá, avšak nahrbená všecka, s korou na kmeni odfouklou, po větvích plno plesnivých lišejníků; druhá, samý pahýl po odřezaných větvích, zakvítala chudě na dvou rozsochách, jež jí zbyly z celé koruny.

»Ach, ach,« zaúpěla tiše první do toho jarního ruchu a šumu, »všecko bují, jen my chřadneme — —

»Ach, ach, ach! Kde jest naše svěžest a síla a krása, kde radost života, kde mladické sny a touhy, jež nám hrávaly a šuměly v korunách? Ach, ach, ach!«

»Nežel sestro!« druhá jabloň vece klidně. »Pohled s láskou kolem, všecko to po nás žije a proudí v mladém pokolení: Jest spravedливо bez bolesti předati mladým, co s radostí přejaly jsme kdys samy od svých starších.«

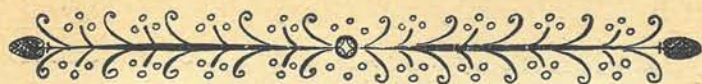

Doubek v trní.

Doubek vypučel a rostl v trní ze žaludu, jež tam byla sojka v letu upustila. Viděl brzy, že se dostal do zlé společnosti, ale sám nemohl si pomoci. Čím dále pak rostl, tím více mu trní škodilo, nepřejíc mu nejen slunečního světla a tepla, nýbrž ani božího vzduchu. A tak milý doubek jak rostl tak rostl, na korunu ani pomyšlení!

Tu šel jednou hajný mimo a oči mu přišly na křoví a v něm zdaleka poznal chudé listy dubové. Podívá se, vidí útlý stromek, jež trní ze všech stran utlačuje a dusí.

»Potlačenému sluší pomoci!« prohodil si člověk a byl hned pohotov. Z myslivecké brašny vytáhl ostrou žabku, sehnul se a fík, fík, řezal husté trní stonek po stonku jako rákos. Růžhrnul je potom holí na dvě strany od stromku a v celých chumlech pryč odhodil. Ale co spatřil! Osvobozený doubek nepodobal se ani stromku, nýbrž slabý šlahoun klátil se malomocně sem tam až k zemi jako churavec, jenž nemůže se udržeti na nohou. Hajný dal mu pro oporu, než sesílí, kůl a když byl s prací hotov, zahleděl se ještě jednou na ubohý stromek. »Přece doubek,« pravil si s údivem, »strom od přirozenosti nejpevnější a takhle zakrsat! Hle, vzlá společnost.«

Mák a okurka.

Mák v plném květu kolébaje se pyšně na záhoně z dlouhé chvíle oslovil okurku:

»Jak je mi tě líto: tak jsi shrbená a tak bídně po zemi se plazit musíš. A ta tvá kvítka učiněná chudoba! Dobře děláš, že se s nimi skrýváš. To jsem já, vid', jiný jonák!«

»Jenom, hochu, zvolna!« varovala okurka. »Abys konec konců neměl litovati sebe sama; já bych s tebou neměnila!«

»Aj, tedy snad ještě se vypneš nade mne a rozvineš květy nové, že ti budem záviděti?« posmíval se mák.

»Na marnou pýchu bys u nás marně čekal!« okurka zas skromně na to. »Zůstaneme my při blahoslavené prostotě, ale prospívati chceme! Pamatuj ty, radím, že nemívá marnivá pýcha trvání a nad to síly na plano vyčerpává!«

Pyšný mák už neodpovídal, jen pyšněji ještě své nachové květy vypíal a rozložil.

Za den, za dva hedvábný květ jeho však svadl, list po listu opadal a zbyla jen strupatá makovice.

A než v ní nepatrná zrnka všechna dozrála, vítřil jich beze stopy vyklátil a rozmetal. Od skromné okurky však zahradník odnášel celé léto krásných zdatných plodů košík po košíku.

Pampelišky.

Mladé pampelišky seděly si za krásné májové pohody na výslunné stráni a rozkládaly chlubivě na odiv zlato svých květů. Že nevěděly ještě, co je zle, pýchaly a honosivě dívaly se jen po sobě, opovrhující všemi sousedkami bylinkami od smavé, štíhlé kopretiny až do skromné, schoulené mateřídoušky.

Když pak po odkvětu objevily se jim na hlavách kulovité korunky, složené přeměle z okřídlených semen, proti slunci jako z dýmantů a hedvábí, hrající přejemnými obrazci a barvami, vyrostla pýcha jejich ještě více; tu bylo pořád jen »My, my, my...« »My princezny! My princezny!«

A hle, z čista jasna jednou zavál silnější vítr — a nádhera, »korunky« pampelišek, rozprchla se do vzduchu v podobě bezcenného chmýří, pyšné hlavy jejich zůstaly úplně holé jako kolena.

Útlá mateřídouška zrovna se zhrozila té náhlé bídoucí bídy jejich, ale otužilejší kmín, nasazující právě z chudičkého bílého květu hojná vonná semena, propověděl vážně: »Tak končívá se marná chlouba.«

Koukol a klasy.

Pyšný koukol, zakvítaje v žitném lánu prvním fialovým květem, hleděl hrdě vypnout hlavu nade všecky klasy. Povedlo se mu to však teprve, až klasy se sklonily pod tíhou nalévajících zrn.

Tu začal se pak koukol klasům posmívati, jací jsou prý z nich najednou slaboši — tak se všickni ohýbati pod drobnými zrny!

»Ne slabostí se ohýbáme,« zašumělo něžně z klasů — »vždyť větrům i bouřím dovedeme vzdorovat — ale my vděčností kloníme hlavy a děkujeme Tvůrci z požehnání nového chleba za všecky, kdož z něho budou jísti.«

Divizna.

Byla stráň na slunci, byla příkrá a kamenitá. Pod stráni lučina se táhla rovná jako stůl s půdou tučnou, zavlažovaná živým potůčkem.

Přišlo jaro a na stráni na výhřevu vystrčila zvědavě hlavičky první kvítka, plná radosti a naděje do života, zatím co louka dole, pustá ještě, podkálena bývala špinavými jarními vodami.

Ale slunce stoupalo co den výš a výše a svítilo a hřálo vždy víc a víc na louku i na stráň. Aj, jaký tu obrát! Lučina v několika dnech jeden živý koberec z husté trávy a bujného kvítí přerozmanité tvárnosti a přepestřých barev — na stráni bylinky chuděrky pod týmž živným sluncem vadnou a chřadnou; svěží a bytelná zůstala jen pořadovná divizna.

Když pak ještě nadešla pravá letní horka, na stráni vše žíznilo a vedrem prahlo; vyhořela svidá metlice, podeschla i skromná, houževnatá mateřídouška; jediná divizna, plná síly a života, sebevědomě zvedala stonek z hebkých sametových listů a rostla a spěla přímo vzhůru, že přerostla i křáky kozohlody a poněáhu obalovala se všecka boha-

tým žlutavým květem, až tu stála na pusté stráni všecka záříc jak čarovný, zlatý prut, ukazujíc k nebesům.

Dívali se na to hnutí bratříčků kvítečků na stráni kvítkové hovějící sobě v tučné půdě při hojné vláze na lučině — pomoci však nemohli. Dívali se a divili nejvíc svěží divizně, až zakýval červený kohoutek na žlutý pryskyřník, co že ta divizna vši bídě a psotě odolá a tak si krásná a silná stojí, když vše kolem ní hyne a chřadne. Kde a z čeho nabere prý také krásy a síly v tom kamení a škrobotu?

Pokyvla si divizna zlatou hlavou, jemná olejnatá vůně šířila se při tom na vše strany a s vůní nesla se šeptem tato slova: »Vrozená touha spěti výš a výš činí náš rod schopným prolamovati se i kamením a hnáti kořen hodně do hluboka. A tvrdý život v tvrdé půdě naučil nás v čas hojnosti každou přebytečnou kapku vláhy zaspořit a v kořání uschovat a z ní zas jen po kapkách střídě brávat: jen tak zbude i pro časy zlé.«

Zvonek.

Modrý zvonek, jenž stál v kypré půdě a od útlého mládí býval napájen svěžími rosami a tichými deštičky, zpýchal z důstatku a zlakotěl, že nemíval nikdy dost na tom střídém občerstvování.

A když jednou po velikém suchu přišel náhlý příval, zvonek nespokojenec dychtivě vzpínal údy vstříc dešti a zvonil radostně: »Hoj, jaké štěstí — jen víc, jen víc!«

Vláha lila a hrnula se opravdu víc a více, ale kdežto jindy v míře skrovné občerstvovala a sílila, tenkrátě bila a trhala a ničila. Brzy podebrala kořeny a zatopila i srdce zvonku, že nemohl ani na poplach zvoniti, a konečně proudem byv uchvácen v hojnosti, po níž volal, zahynul a zmizel bez památky.

Bodlák.

Báje.

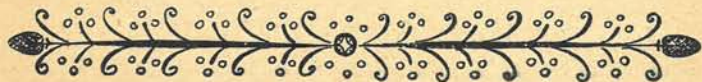
Za zlatého věku živná matička země poskytovala člověku i němé tváři i bylině takový nadbytek, čeho který k životu potřeboval, že i bodlák byl bylina nádherná. Květy jako růže zakvítaly hojně po hebkých jeho lodyhách a když odkvetly, plody jak bohatý hrách zasedaly na jejich místech. Přilétalo pak všeliké ptactvo i drobný hmyz a sytili se všichni na bodláčí jako na pšeničném poli.

To trvalo tak po celý věk zlatý, kdy v míru a lásce žil nejen člověk s člověkem, ale srdce lidské rozumělo též řeči nepatrných tvorů a ve všem stvoření bylo jedno druhému bratrem a sestrou a nebylo na světě strachu, protože nebylo závisti ani nenávisť. Teprv s věkem stříbrným přišlo na svět první zlo — sobectví. Bylo ze semene ďábelského; zrodilo se totiž ze slzy, kterou ďábel uronil ze závisti, když viděl štěstí lidské. Sobectví nakazilo nejprve srdce

lidská a jakmile tam zdomácnělo, počalo růsti a roz-
dírati se i mezi zvířaty, kde nadělalo celé rody krve-
lačných šelem a potvor, ano napadlo a zohydilo
i některé byliny. Z nich bodlák byl první kořistí.

Vlísalo se k němu sobectví posměšným domlou-
váním, proč že tak dává všem žítí a týti ze svého?

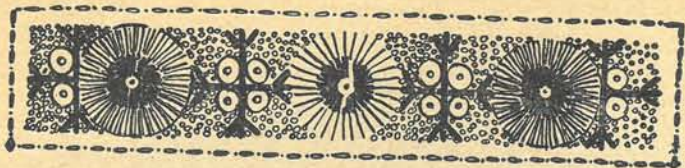
I povolil bodlák svůdným slovům a brzy byl v sa-
mém kořeni sobectvím tak otráven, že myslil a my-
slil jen na to, jak by svých plodů proti všem hla-
dovým uhájil. A že nedalo mu sobectví brzy na nic
jiného pomysleti, bázeň o jediné semeno stravovala
jeho svěžest i sílu, zakrsal rok od roku víc a více
květ i plod, hebké někdy stonky i s listím tvrdly a
drsnatěly — konečně do věku posledního přinesl si
bodlák jen ostny po celém těle, až se zhrozil sebe
sám. Na hlavě prochudlé zbyla mu pak štěpka za-
krnělých semíček, jež mu za trest a pro památku,
že mnohé živival, v zimě v čas největší nouze steh-
líčkové vyškubávají zrnko po zrnku.

Bodlák a mateřídouška.

Děvčátko hrající si v dětské nevinosti u palouka
bezděky zavadilo bosou nohou o bodláčí a tvrdý
bodlák mštivec poranil je do krve.

Dítě bolesti odskočilo a maně šláplo zprudka na
kvetoucí doušku. Mateřídouška něžná pošlapaná za
rány rozdýchala se přelíbeznou vůní.

Ostružník a chorože.

Starý buk hubicář vyvrácen byv vichřicí padl k ostruží, jež rostlo na kamenitém plánu opodál. Byl stařec věkovitý, těla statného a jak tu nyní ležel na světle, kůra plná rozsedlin i plesnivých lišejníkův a cizopasně chorože jako hodné čepice seděly si hustě po kmeni.

Jeden z ostružníků vida to tak zakýval si po větru hlavou a dí opovržlivě: »Uj, jaký život, násilný — takto bujeti a týti z cizí síly! Oč poctivější jako my tuhle prolamovati se kamením!«

Tu zapraskalo v kůře buku, pohnul se chorož. největší a šeptá jako z hrobu:

»Ne násilí — my hubice konáme v přírodě obětavé milosrdí! Ne ze síly cizí, ale z choroby stáří my žijeme, aby chřadnutí velikánů bylo kratší. Hle, vůkol kmeny silné, — schopné života, — jich my rušivým zubem ani se nedotkneme...«

Jen stáří, choré stáří samo na nás čeká. Zde viz věčný zákon přírody! My přijdem, posloužíme, umírání ukrátíme a pak — hynem, zvolna hynem samy.«

Len a plevel.

Na záhonech osetých lnem začaly se záhy tuhé spory. Mezi útlými lničky začal se objevovat sám od sebe plevel všelijaký a brzy se rozdíral po poli, že i len utlácel a dusil.

Len se mírně hájil: »Vždyť to pole vykázal hospodář pro letošek nám, máme mu za to nastřádati hebkých vláken na předivo pro celou zimu.«

»Nám patří půda!« odporoval za všechen plevel drsný hadinec. »Dědíme ji rok od roku právem přirozeným a proto pryč, přistěhovalci!« Píchal při tom ostnatými listy na všechny strany ubíraje lnu světla i vláhy. Zákeřná povázka pak prolézala a rozlézala se tiše po záhonech a jako had ovíjela se kolem stonků lnu a vysávala z nich životní mízu.

Tak bylo, až by byl len podlehl. Tu však z nenačání přišly plečky a udělaly zkrátka prostředek. Prošly opatrně len záhon od záhonu, plevel vytrhaly a vytrhaný zakopaly do hromady záleže, aby shnil a nemohl ani semenem svým na poli znova škoditi.

Lilie.

Když při stvoření světa byly již vyšly z ruky Tvůrce též byliny, jeden z andělů při Stvořiteli stojících dostal rozkaz, aby jim ještě vyzdobil květy zvláštními barvami dle přirozenosti jedné každé z nich.

I přicházely dychtivě byliny od nepatrné nezabudky až po velké stromy a vděčně přijímaly dary nejpestřejší krásy přírody.

S uspokojením hleděl Tvůrce, jak se tu čile všichni hlásí k životu. Když však šlo k poslednímu, nastala kolem anděla rozdávacího barvy tlačenice; byliny, aby se jim dostalo krásnější barvy a víc, která dřív hleděly se protlačiti k andělovi, až i útlejší byly odstrkovány od silnějších.

Jediná lilie stála si skromně stranou, čekajíc od daně, až co na ni zbude.

A aj, anděl proto právě, že jí neměl před očima, pozapomněl na ni a v spěchu přidal posledním květinám zbývající krapet barvy, na skromnou lilii nic už nezbylo. Ale oko Páně s potěšením spočinulo na květině skromné a ústa Boží k ní pravila: »Žes byla nejskromnější, opatřím tě nejněžnější krásou mezi všemi bylinami a nad to květ tvůj bude odznakem nejkrásnější, andělské ctnosti — bezúhonné čistoty.

Stalo se té chvíle, lilie zazářila bělostným květem a vydechla vděk Tvůrci nejlíbeznější vůni.

Růže a slavík.

Královna květin růže v podletí chuda stála v koutě sadu a zesmutnělá všecka pohlížela na jabloně a hrušně kolem, obalené zdárným ovocem. Již již si vyčítala, že všecky své síly vyplývala v létě na náheru květů — ta tam nyní všechna naděje na zisk, jenž přece světem vládne...

Našel ji takto roztesknělou král pěvců slavík. »Neželej, sestro!« tiká tiše. »I mně potuchly jásavé mé písňě jak tvé krásné květy... Ale my dosti máme, že sloužily jsme Kráse!«

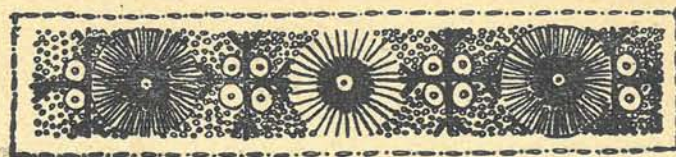
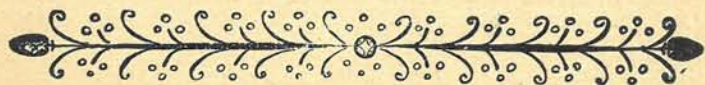
Kočár, pluh a vůz.

Na panský statek přivezli nový kočár. Byl pěkně olakovaný, skvostně kovaný a měkce vykládaný, jen se všecek houpal a skvěl. Zpanštilí kočí div si nou neuběhali, kde by proň bylo vhodné místo. Konečně rozhodnuto, že bude pro kočár pořízena zvláštní místnost a než bude hotova, aby postál nějaký čas v kůlně na vozy. Dříve než jej tam zavezli, udělali mu pohodlné místo; vozy, které právě nebyly v jízdě, nastrkali do sebe a starý pluh hodili nedbale do kouta hlavou dolů.

Pýcha kočár rozhlédnuv se kolem začal hned zvysoka a zpupně: »Do jakého jsem se to dostal sousedství? Mám jezdit jen s panstvem na výlety, na procházky, a zde všechno páchne prstí a mrvou od sprosté práce!«

Odstrčený pluh pohnul sebou při té potupě, až zadrkalo: »Jakže? Tyhle řeči o nás a o naší počestné práci?« bránil se vážně. »Předkové moji byli ve cti u všech národů, dávno ještě nevěděl svět o kočárech!«

»Že by ses chtěl zlobit!« tišil jej těžký vůz, nadutého kočáru si ani nevšímaje. »Co může takový mluvit o práci, když sám k dílu není? A nechlubil by se tu a nejezdil by na procházky, kdybychom my nevykonaly poctivě své práce v poli, na lukách i v lese!«

Zlé kolo.

Byl vůz o čtyřech kolech, těžký formanský, a jezdil dobře. Cokoliv naň naložili, i nejtěžší náklady a břemena dopravoval, ať bylo, kam bylo, spolehlivě a jistě.

Tu najednou jednomu ze čtyř kol omrzela ta stálá poddajnost; proč prý jen a jen voji povolovati a stále běhati, kam ona ukazuje? Zatvrdilo pak se kolo toto a při nejbližší jízdě, zatím co ostatní tři zvesela zas běžela, začalo ono odporovati, skřípati a pískati. Nebylo však nic naplat; kam ochotně běžela kola tři, musilo volky nevolky i čtvrté. Až teprve jednou, kdy vozka opominul namazati nápravu v kole zlém, povedlo se mu vzdorovati při jízdě do té míry, že se chvílemi ani netočilo, jen se dávalo celým vozem posmykovati.

Leč nastojte! Při tom odporu dolehla na ně mnohem větší tíha, než když se točilo zvesela. A než se z nemilého překvapení vzpamatovalo, narazilo na kámen, trhlo v něm a kolo s praskotem se sesypalo ve hromádku zdrůbků; celá zbyla z něho jen — tvrdá hlava.

Obrazy a zrcadlo.

»Ach, ach, ach!« zastěžoval si z dlouhé chvíle starý obraz, visící na stěně pokoje v bohatém domě.

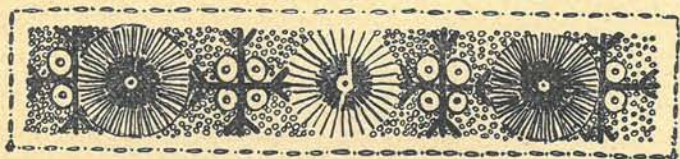
»Když před časy,« stýskal si, »nadšení umělcovo zachytilo do mého rámce krásnou myšlenku, jak světec z lásky k bližnímu dělí se o svůj plášť s mrznoucím chudšasem, troufal jsem si, kdovíjak nebudu pomáhati dobročinnosti lidské! Jistě nebude jediného člověka, jenž by na mne se zadíval, aby potom odepřel sousta hladovému... Zatím tu tak visím marně, marně. Málokdo z přichozích ohlédne se po mně se zájmem. A podívá-li se někdo přece, ze sta jeden vidí dál a hledá krásné myšlenky; ostatní nanejvýše zeptají se po malíři nebo soudí, co by byl měl namalovati jinak... Ach, ti lidé, ti lidé!«

»Mne také stihlo mezi nimi zklamání!« postýskal si za trvalého ticha obraz sousední. Můj tvůrce sáhl do historie národa. Z dlouhé bratrovražedné války, za víru a volnost' zobrazil hrůzu poslední bitvy jako výstražný výkřik genia vlasti. Kormutlivým výjevem měl jsem šířit a utvrzovat rozvážné vlastenectví a

při tom patrnou dovedností a péčí umělcovou získávatí smysl pro krásu a pozorování pro umění. Před lety přicházeli opravdu mnozí, kteří se zájmem hledali u mne jednoho nebo druhého, někteří i s rozkoší a povděkem nalézali obojí. Ale od nějakého času — snad že už i vlastenectví vychází z módy a umění žaludku nesyť — málokdo se po mně ohlédne. A jen ohlédne; nemyslí, necítí ničeho. Jako by ti lidé teď byli opravdu živi samým chlebem...«

»A co já mám říkat?« přidávalo se ke steskům zrcadlo. »Ukazuji lidem ne obrazy cizí, nýbrž každému jeho vlastní tvář a ukazuji mu ji denně, ba mnohým za den několikrát. Každý tu může vidět na sobě, jak co den prchá a mizí lidská krása a síla. Tím mám vésti ku vážnému pojmání života. A lidé? Jedni přibývající vad svých úmyslně nedbajíce jen ve zbytcích své krásy marně se shlížejí, druzí zamalují druhdy vrásky i šediny, aby vidoucí neviděli. Tak ti lidé sami sebe klamou i jiné a já mívám se se svým vážným úkolem, ba ještě bezděky pomáhám jim k marnivosti a pýše.«

Kámen.

Kámen v žulovém lomu, jež kameníci lámali, tesali a hladili na pěkné kvádry, sloupy, kříže a jiné krásné věci, zatvrdil se najednou, že nebude a nebude se dávat lidem tak zdělávati.

A opravdu začal pod dlátem kameníkovým prýskati a se drobiti, takže marna byla s kamenem všechna práce k nějakému lepšímu účelu jej upracovati.

Ale že nechtěl býti k lepšímu, musil býti ke sprostšímu. Kameník po marných nových a nových pokusech předal lom cestáři a tu přišli nádeníci s hrubými železnými klíny a perlíky, s motykami i lopatami, lámali na hrubo, tloukli, jak bylo tak bylo, na šterk rozbíjeli a na fůry nakládali, vyváželi, na cestách kamenem louže a výmoly zarovnávali, a tak lidé i dobytek po něm konec konců nohama šlapali.

Kámen a bystřina.

Podebraný balvan na útesu skalním zřítíl se náhle ze svého odvěkého lože a s rachotem dopadl do prostřed horské bystřiny. Zčeřená voda vystříkla na všechny strany a dravý proud začal hned divoce dorážeti na kámen.

»Jak dlouho budou tyhle útoky trvati?« zoufale vzkřikl kámen, když bystřina nepřestávala ani na chvíli do něho bít a vrážeti svými zpěněnými vlnami.

»Tak dlouho,« zašuměla u břehu zkušená olše stará, »až ti proud otluče všechny tvé ostré hrany nebo tě snad náhlý příval odvalí s cesty. Tak děje se všem, kdo se postavili proti proudu.«

Potůček.

Potůček z jara, čilý a ručí, s chutí dal se do svého díla, dodávati bylinkám v oblasti svého toku občerstvení a síly. A horlivosti jeho ještě přibylo, když viděl brzy zdar svého přičinění. Kudy se ubíral, v pravo, v levo, zazelenala se travička, bylinky bujely, kvítí se naň vděčně smálo — oj, jaká z toho radost života!

A v té radosti pomyslíl si čistý potůček, že musí dokázati ještě víc. Viděl podál dole na stráni jablonové stromořadí. Což aby vodu svou rozdělil a půl jí svedl až ke kořenům těch ušlechtilých stromů; jak by teprve mohl prospívati! A co usmyslíl, snílek mladý bez odkladu odhodlal se vykonati. Nanosil si a nastřádal na jediné místo stébel a travin a snítek, jež mu náhodou padly do cesty, a až jich bylo dost, přehradil si jimi stružku svou, že voda musila vystoupiti a rozlévati se na dvě strany. Leč jaká chyba! Řečisko další dočista vyschlo a voda, dříve v jednom proudu tak čerstvá a dost hojná, rozdělena byvši umdlévala, že nedospěla nejen ke vzdáleným stro-

mům, nýbrž hned na blízku v půdě, vysychající čím dál více, se ztrácela. Ano když po jaře přišlo léto se svými vedry a úpaly, poschlo a shořelo i kvítí, jež z jara z nerozdělených ještě sil potůčka tak utěšeně se bylo rozvilo.

Na hvězdnatém nebi.

Měsíček, pěkný a kulatý jak mazaneček, dostav se kdys poblíž ku povznesené polárce, mrkal na ni z dlouhé chvíle, že ví tajemství. Co tomu řekne, když i královské slunce má na tváři skvrny...

On, měsíček, že to tajně vyslechl, když si to jako jistojisté povídali hvězdáři na zemi.

Stálou polárkou lichá kleveta nepohnula; jen tiše zajiskřila její zář. Ona prý o tom nic neví a nechce vědět. A kdyby! Slunce přes to zůstane králem na obloze.

Ale od hvězdářů zemských slyšela prý také ona v noci tiché divnou zprávu, že totiž ve hvězdném národě na blankytu většina má světlo vypůjčené — od slunce....

Měsíček šelma už neslyšel. Musí prý chvátat dále — — —.

Slunce a mraky.

Bylo k jaru. Omládlé sluníčko honilo po obloze a zaplašovalo k severu svými zlatými šípy těžké černé mraky a čišící větrnice. Nechtělo se jim, ale musily.

Tu postaví se slunci černý mrak a zahřmí z něho, až dunělo a k zemi se sypaly ledové sutky.

»Co máš z toho,« jízlivě větrem hvízdá a skučí proti slunci, »že se tak plahočíš pro svět na nebeské báni a ani nám nedáš oddechnouti!«

Vědomí blahé,« slunce milostivě hledíc odpovídá, »že prospívám millionům.«

Ze mlýna.

Bylo už hodně po půlnoci. Na starodávném českém mlýně scházelo. Závaží od zvonku, zatížené do té chvíle obilím, se uvolnilo a zvonek zvonil a zvonil. Dlouho zvonil pronikaje v klapotu mlýna a nikdo nepřicházel. Konečně se objevil rozespálý stárek. Vyběhl na hranici s násypkou pšenice na rameni, převrátil ji jednou rukou do mlýnského koše, druhou udeřil zlostně do zvonku; zatížil jej znova a reptaje donesl ještě násypku druhou, třetí, čtvrtou a pátou. Pak šel zase spat.

»Nevděčnick nevděčná!« odsnažil si tu kývaje na zvonek mlýnský koš, jenž to viděl, dodávaje bedlivě obilí pod kámen. »S takovouhle si přijde, místo co by měl být vděčen, že se oň staráš, aby nezaspal.«

»Takoví jsou všichni, kterým se musejí povinnosti připomínati,« pravil zvonek vážně. »Než jsem se dostal sem, byl jsem léta ve škole na chodbě, kdež jsem určoval čas a postup učení, a reptali tam na mne také; zvláště když jsem ohlašoval konec práce, horlivým to bylo vždycky brzy, nedbalci nemohli už se nikdy dočkat.«

Stará báje.

Když po věku zlatém ve ztraceném ráji nastal tvorstvu boj života, Tvůrce v milosrdenství svém opatřil každé stvoření příhodnou zbraní k tomuto boji. Naposled přišel pro zbraň člověk.

»Jsi tvor nejznamenitější, koruna tvorstva,« dí Tvůrce milostivě, »máš tedy i největšího nepřítele — Hřích, a tudíž obdržíš i zvláštní, vzácnou zbraň — Svědomí. Jí obhájíš čestně nejen tento život, ale získáš i věčný.«

Začal se boj života a stvoření všecka jala se brániti proti svým nepřítelům: to rohem nebo parohem, ono zubem nebo drápem, jiné kopytem, jiné žihadlem, to ukrylo se v houští lesa, ono v hebkou trávu, ono do lůna země, jiné v hloubi vod, jiné prchalo na křídlech do vysokostí oblačných.

Tak každé stvoření užívalo brzy k obraně proti svému nepříteli své zbraně a uhájilo a uhazuje svého života dál. Jen člověk nedbal i odkládal a odkládal, až zvykl nebránit se ani svému úhlavnímu nepříteli; často i odhazuje svou zbraň tak vznešenou a zmaten před ní samou prchá a bezhlav utíká se — k nepříteli, Hříchu . . .

První soucit.

Paramythie.

Když se končil člověku první den jeho vyhnanství z ráje, poslal Bůh tři z andělů stojících po pravici své, aby se přesvědčili, co se s ubožákem děje.

Poslové boží zastihli člověka, an ležel na zelené trávě ve stínu košaté lípy a spal.

Před ním opodál byl kus zkopané půdy — jeho první práce — a podle ležel dřevěný kopáč, člověkův první nástroj. Bylo viděti, že únava z práce přinesla mu první spánek. Vlasy měl ještě spečené od potu a na ruku bylo viděti první mozoly.

Andělům zželelo se tvora k obrazu božimu stvořeného i začali se ze soucitu raditi, čeho by měl každý z nich na Pánu Bohu člověku vyprositi pro útěchu a úlevu v jeho vyhnanství.

První anděl pravil: »Já mu budu prosit, aby za náhradu ztraceného ráje mohl si aspoň ve spánku na chvíli vytvořiti ráj nový v podobě všelikého štěstí.«

Druhý anděl pravil: »Já mu budu prosit, aby na neštěstí své mohl co nejdříve zapomenout.«

Třetí pravil: »A já mu budu prosit, aby na štěstí i neštěstí svá mohl po letech vzpomínat a obojí vzpomínka aby mu byla na konec sladkou.«

Jak se umluvili, tak také udělali a před trůnem božím přednesli pokorně své prosby.

I obrátilo se na ně laskavě oko boží a hlas Hospodinův zněl: »Že soucit pohnul vás k orodování za člověka, splní se doslova, oč žádáte.«

Andělé radující se z milosti boží nepřemýšleli už o svých prosbách — Stvořiteli chutě děkovali a tak dostalo se člověku tři zvláštních darů: snu, vzpomínky a zapomínání. Hospodin sám pak pro věčnou památku přidal k nim dar čtvrtý, jenž byl do té chvíle údělem jen srdci andělskému, — soucit.

Každý z těch darů osvědčil se člověku velkým dobrodiním. Ale během časů ukázalo se též, že prosby andělův, tak jak byly předneseny, nebyly přece dokonalé. Sen zajisté za spánku vytváří člověku nejen nové ráje, nýbrž i utrpení a muka. Zapomínání vysvobozuje duši sice od přestálých neštěstí a trampot, ale svádí člověka i od svatých povinností. Jenom vzpomínka sládne v mysl, i když vzpomínáme na minulou bolest, a vzpomínka na dobro k dobru i povznáší.

Pravé požehnání však vzešlo člověku z daru, jenž vyšel od samého Boha: Soucit čistou blažeností plní i duši, ve které vzhází i do které vchází a často tvoří v světě pravé divy.

V pralese.

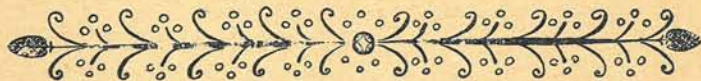
Člověk, už stařec, poprvé vstoupil do pralesa. Velebnost a hrůza upoutaly tu jeho zrak i ducha. Že sám byl stár, s pohnutím zadíval se přede vším jiným na stromy starce, z nichž jedny, ještě bytelné, vypínaly se mezi pokolením mladým a nejmladším jako ctihodní patriarchové, druhé — hlavy holé, těla nahrbená, živořice z posledních zbytků svěžesti a síly — čekaly už jen na smrt, a nejvíce leželo jich, jako na hřbitově obrů v pohádce, po zemi tlejících a hnijcích a rozpadávajících se v prach.

Starci utkvěly oči na dubu velikánu, jenž snad poslední mezi ně se byl položil. Bylo ještě znáti, jak sám padaje, některé ze sousedů poranil, některé i v kvetoucím věku docela zlomil a porazil.

»Ubožáku,« zatesknul si člověk, »staletí jsi odolával nejprudším bouřím a vichrům a konečně i tebe našla a zničila smrt ukrutnice!«

»Zbytečně mne lituješ a křivě o smrti soudíš, lidský stíne!« zašeptal tlumeně jak hrobní spáč kmen

tlející. »Pohlédni kolem, jak z poslední památky padlých pučí a roste a sílu bere nové pokolení s novou nadějí i radostí života. V něm i prach náš obrozen bude se těšit životu novému. Smrt jest jen přechodem; kdo žil platně, čeká už na ni — — — Tvůrce jen změnu nařídil — jest život věčný, věčný — — není pravého umírání!«

Na pohřbu.

Umřel člověk, vyhlášený lidumil. Kde kdo s kým se sešli nebo postáli, na ulici, v krámech, u zdi, na poli, všude mluvili jen o nebožtíkovi a o jeho lidumilných činech, ale více řeči a času věnováno přetrásání toho, co ještě vykonati měl, než chvále za to, co skutečně vykonal pro veřejné dobro; ano našli se i mnozí, kteří o sobě tvrdili, že by na nebožtíkově místě byli vykonali i víc dobrých skutků i významnějších.

V den pohřbu záhy před obřadem začali se scházeti k rakvi, kdo zesnulého na poslední pouti buď z povinnosti doprovoditi měli, buď jen ze zvyku a pro podívanou doprovoditi chtěli.

První přikvapila ženština hubená, vrásčitých tváří, prošedivělých před časem vlasů, umořená všecka, že až budila soucit; neměla ani roucha smutečního, nýbrž přiběhla, jak byla, ve všedním a mošnu měla na ruce pro příhodu, děravou. To byla Lidská Bída. Ta přišedši chopila se rakve a plakala usedavě i naříkala zoufale, ale nic o zesnulém a o jeho nesmrtelné duši, stále jen, kdo že jí nahradí, co ztratila.

»Ustaneš-li v takovém pohoršení!« ozvalo se najednou za ní přísné pokárání. Bída Lidská se ohlédne a utírajíc oči vidí za sebou dámu vysoké postavy, plnou hrdého sebevědomí, přísně na ni hledící. Byla celá v smutku podle všech pravidel módy a v ruce držela věnec z navštívenek. Pokáraná poznala hned Veřejnou Dobročinnost a cítíc svou odvislost od ní ustoupila uctivě krok zpět a zmateně mluvíc něco o odpuštění ztišila se. Dáma položila okázale věnec na rakev a s vlastním uspokojením čtla ještě jednou verše, napsané na navštívenkách, lístek od lístku skládající souvislou oslavnou báseň na lidumila; pak teprv pohlédla na zsinanou tvář mrtvoly v rakvi, ještě nepřikrytou a, aby učinila zadost dobrému zvyku, zamyslíla se a zesmutněla, až jí kanulo z očí po slze, jež opatrně šátečkem osušila, aby zároveň nesetřela s tváře nalíčené krásy.

Tu již přicházeli noví smuteční hosté a hned dva najednou. Chlapisko jakés v šatech moderního střihu, ale vyzáblé a potočených očí i nevlídné tváře, každým hnutím smělé a drzé, vykračovalo si s osůbkou drobnou, čilou, těkavých, až pichlavých zraků, oblečenou sice též ve smutek, avšak tuze ledabylo. Když za chůze hodil se jí vrchní šat, vespod bylo vidět všechno otřepené, nevyprané a nezašité.

Chlapisko přiblížilo se hned důvěrně k Veřejné Dobročinnosti i k Lidské Bídě a tyto obě pozdravovaly staré své známé — Nevděk s Pomludou. Všichni čtyři nyní hlavy dohromady začali si šuškat i šeptati a za chvíli byli jako svoji. Bída zvláště zapomněla na

pokárání a Dobročinnost nebyla už jí tak povýšenou ani Bída této sprostou. Brzy proskakovala z hovoru jejich jednotlivá slova nahlas.

Pravé rozčilení způsobila neočekávaná zpráva, kterou Nevděk prohlásil veřejně, že už po lidumilu není co dědit. Lidská Bída bezděky sáhla po prázdné mošně a Dobročinnost s Pomluvou začaly tak nehezké řeči o nebožtíkovi, že nový příchozí, žena, která stanula za nimi, slyšíc slova ohavná a srovnávající je s verši na věnci od Veřejné Dobročinnosti, neudržela se a vážně napomenula tuto:

»Prosím, paní milá, jak můžeš mluvit, co od tebe slyším, po tom, cos na tomto věnci napsala a zesnulému podala poslední poctou?« Všichni čtyři se ohlédli a Veřejná Dobročinnost se opravdu zarážila, vidouc před sebou ženu velikou v prostém tmavém rouše, oka přísného, zachmuřeného té chvíle spravedlivou nevolí. Upřímnost to byla; před ní Veřejná Dobročinnost octla se v rozpacích, ale Nevděk mávl rukou a odpověděl za ni posměšně: »Psát se dá leccos!« A hned všichni čtyři obrátili se k Upřímnosti zády.

Potom přicházel zas někdo nový, děvčátko bledých lící, takové nevyspělé, slaboučké, ale roztomilé, zvláště oči dobrých a jasných, že mu bylo vidět až do srdce. Přišlo, nevšímalo si nikoho a ničeho, skromně přistoupilo k rakvi, udělalo na ní kříž a kleknuvši, modlilo se za nesmrtelnou duši.

»Co ty tu chceš, děcko nerozumné?« obrátil se na ně zhurta Nevděk. »Klid se, sice tě v tlačnici

umačkají!« Děvčátko ustoupilo bázlivě do zadu a Upřímnosti vstoupily teď teprve slzy do očí. »Je-li možná,« pravila, »ani to malé Uznání nenechají jíti za rakvi?«

Zatím scházely se a přistupovaly k rakvi jiné a jiné osobnosti všelijaké, ve vzrůstajícím davu nebylo už lze jednotlivých rozpoznati; mluvily a hovořily, ano bavily se konečně nebožtíkovými vadami docela nepokrytě a veřejně. Maličko daly se jen vyrušiti, když povstal pokřik, že jede na pohřeb lidumilův i Pýcha. Všichni se po ní obraceli a dychtivě hleděli, ale Pýcha, sedící na voze plném věnců, obklopeném uniformovanými lokaji s blýskavými knoflíky a opeřenými klobouky, ani neslezla. Za vozem jejím kráčel sbor trubačů a pištců. V tom voláno, že kdosi omdlel v davu; byla prý to Závist. Odesli ji a za chvíli hovořilo se zas a zas o zesnulém a vždy ukrutněji.

Tu však najednou zapraskalo ve víku rakve a jeden z hřebů, vyčnívajících ještě hlavami, mluvil přísně: »Vzpamatujte se, lidičky, mrtvého už nejkrutější ranou nezraníte a na rány poslední máme právo jen my, hřeby do rakve!...«

Nastalo ticho hrobové. Do něho po chvíli zaznělo jako jistá předtucha Božího soudu »Miserere mei!« — Po výkropu Pýcha dala znamení až do dále na věž a tam jí k vůli rozhoupali i největší zvon, kterým jen na slavnosti Boží zvonívali, a potom pokynula pištcům a trubačům a ti pestrému průvodu »truchlících pozůstalých« začali hráti do kroku smuteční po-

chod, aby se jim veseleji kráčelo a mluvilo. Jen dvě byly bytosti v celém davu, jež nemluvily, obě zatlačené ostatními hodně do zadu: Zbožnost, která všecka v sebe pohroužena pro velikost chvíle neviděla, neslyšela, jen prosila o spásu nesmrtelné duše nebožtíkovy, a Upřímnost, která nemohla mluvit pro pláč — pro pláč ne nad zesnulým, nýbrž nad všedností světa.

Čím blíže byl průvod hřbitovu, tím více řidnul, ke hrobu doprovodila lidumila malá hrstka nejvěrnějších. Kdo setrvali i po těchto, ano přečkavše i poslední práci hrobníkovu, zasedali ještě na rov a tu nebožtíka nepřestávali souditi, byli Nevděk a Pomluva. Tyto dva bylo tam i později vídati. Teprve až obrostl rov, ztratili se, a pak odvážilo se tam teprv Uznání a že ho nikdo od zapomenutého hrobu neodháněl, přicházívало potom častěji, až si i vyšlapalo k němu cestičku v zelené trávě.

OBSAH:

Úvodem	7
Koně	11
Zajíci	13
Z liščí školy	15
Jeleni	20
Zajíc a liška	22
Kuna a liška	24
Kuna a veverka	27
Jak lišce chytilo	28
Rozum mladý a starý	30
Ovce a koza	31
Dva psi	32
Pes starý a mladý	34
Peclík	35
Kotě a psi	36
Dvě veverky	38
Ježek a krkavec	40
Orli	41
Rybák	42
Krahujec a vlaštovky	44
Kavky a kosi	45
Stará a mladá vrána	48
Páv a holub	50
Kohoutek a holub	52

Sírotci	53
Husy	56
Slepičí rady	57
Čápi a drůbež na dvoře	58
Linduška, had a čápice	60
Skřiváci	61
Vlaštovičky	62
Vlaštovka, vrabec a špaček	63
Sýkorky a špaček	65
Špaček v zajetí	66
Stáří a mládí	68
Vrabci	70
Ptáci	71
Po stopách krve	73
Vrány a kolčava	74
Husa a psi	76
Špačci a pes	77
Vrabci a kůň	78
Pes a slepice	79
Myši	80
Myš a skřivan	82
Pstruh a losos	84
Dva raci	86
Skokan a rosnička	88
Had a ropucha	89
Stvoření včel. (Báje)	90
Včely. (Báje)	93
Včela a komár	95
Čmeláci	97
Mouchy	100
Moucha a včela	101
Mladý pavouk	102
Dva mravenci	103
Pavouk a včely	104
Cvrček a hrobařici	106
Chrobák a mravenci	107

Cvrček a mravenci	108
Mravenci a mravkolvi	110
Kovářík a cvrček	113
Bourec a pavouk	115
Chroust a tesářík	116
Klíště	118
Mnišky a lumci	119
Můra a svíce	122
Strýček Škrtil a zvířátka na dvoře	123
Ptáčník a ptáci	124
Hoch a vlny na vodě	125
Člověk a studánka	126
Rozbouřený rybník	127
Po povodni	128
Stromy	130
Přerostlá pláň	131
Třešňový štěp	133
Jabloně stařeny	134
Doubek v trní	135
Mák a okurka	136
Pampelišky	137
Koukol a klasy	139
Divizna	140
Zvonek	142
Bodlák. (Báje)	143
Bodlák a mateřídouška	145
Ostružník a chorože	146
Len a plevel	147
Lilie	148
Růže a slavík	150
Kočár, pluh a vůz	151
Zlé kolo	153
Obrazy a zrcadlo	154
Kámen	156
Kámen a bystřina	157
Potůček	158

Na hvězdnatém nebi	160
Slunce a mraky	161
Ze mlýna	162
Stará báje	163
První soucit. (Paramythie)	164
V pralese	166
Na pohřbu	168

